Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Johann Christoph Otto Johann Ludwig Ruel

Disputatio Inauguralis Theologica, Principem illam, magnique momenti proponens Controversiam, De Monarchia Ecclesiastica, In quantum Pontificii pro asseranda illa Sensum Loci, Matth. c. XVI. v. 17. 18. tot interpretationibus nobilitati, huiusmodo inducere satagunt ...

[Rostock]: Kilius, 1659

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X

Druck Freier Zugang PUBLIC DOMAIN

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0001
DFG

41

Fa – 1092 (41.)

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0002
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0003
DFG

DISPUTATIO INAUGURALIS THEOLOGICA,

PRINCIPEM illam, magniqúe momenti proponens

CONTROVERSIAM,

De

MONARCHIA ECCLESIASTICA,

In quantum Pontificii pro asserendâ illâ *Sensum Loci, Matth. c. XVI. v. 17. 18. tot interpretationibus nobilitati, hujusmodi inducere satagunt,*

PRIMUM Ecclesiæ MONARCHAM Petrum à CHRISTO esse constitutum, cujus Jura deinceps ad Pontifices Romanos devoluta sint,

Quam,

AUSPICE CHRISTO,

SUMMO Ecclesiæ MONARCHA,

IN ILLUSTRI ACADEMIA ROSTOCHIENSI,

EX DECRETO

Venerandæ & Amplissimæ FACULTATIS THEOLOGICÆ,

PRÆSIDE

Plur. Reverendo, Amplisf. & Excellentissimo

DN. JOHANNE CHRISTOPHORO OTTONIS,

S. S. Theol. D. & Profess. celeberrimo, Evergetâ & Fautore suo ætatem honorando,

PRO LICENTIA

Summos in Theologia Honores & Privilegia Doctoralia ritè consequendi,

Examini Publico submittit

JOHANNES LUDOVICUS RUELIUS,

Rëetzensis Neo-Marchicus, Phil. Mag. ad Pastorale Munus & Archipresbyterium Strasburgense Regiè vocatus.

Ad d. I. Septembris, horis ante- & pomeridianis, in Auditorio Majori.

Typis Heredum NICOLAI KILII, Acad. Typogr. M. DC. LIX.

30.
29.
28.
27.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0005
DFG

VOTA FAUTORVM.

Ad

Plur. Reverendum & Excellentiſimum

VIRVM,

DN. JOHANNEM LUDOVICUM RUELIUM,

Philoſ. Doctorem celebratiſſimum, nunc S. S. Theol. Candidatum meritiſſimum, Amicum & Convictorem ſuum amantiſſimum.

VIrtus ipſa ſibi decus eſt prægrande, RUELI,
Et doctrina decus nobile ſemper habet.
Hisce ſatis decoratus eras, ſatis hisce coruſcans,
Atque DEO atque bonis nobile nomen eras.
Quæ virtus tamen & quæ doctrina incluta poſcit
Ornamenta, lubens Sanctior Ordo parat.
Præmia tollamus ſtudiorum, etiam ipſa peribunt
Ceu pretioſa minus, ceuque decora minus.
Confluit inde decus meritum undique & undique ſummum
In TE, quod Virtus & Studia ipſa volunt.
Officio magno & ſacro Te Pruſſia donat,
Et titulis donat pluribus Ordo ſacer.
Continet & celſum quiddam, quæ protegit orbem,
Regis amœna manus, Regis amica manus.

Votivo animo ſcrib.

Johan. Georg. Dorſcheus, D.
Acad. Roſt. h. t. Rector.

30.
29.
28.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0007
DFG

VOTUM ad DEUM,
Pro Eccleſiâ contrà Papam.

NVnc rem Papa dolis molitur, viribus impar:
Qui fregit vires, diſſipet IPSE dolos!

Diſputationi Inaugurali
Pl. Rev. & Præ-Clariſſimi Dn. RUELII,
S. S. Theol. Candidati dignisſimi,
adjecit
Caſp. Mauritius, D. P. P. & Superintend.

QUem fortuna mihi fidum conjunxit Achatem
Atque viæ comitem, Carmine nonnè juvem?
Quidni? Sic æquum poſcit, candorque RUELI,
Quem modò Varniadum pulpita docta vocant.
Præmia ſunt virtutis Honor, quæ Rege favente,
REGE favente DEO, nunc Laciburga parat.
THEIOLOGIS placuit ſpecimen, Sapientibus hisce,
Quos ROSA noſtra fovet, nil minus iſta placent.
Præterea, ſi Fata volent, Eccleſia quondam,
Ut Tu ſis, faciet, laude Monarcha ſacer.
Suſcipies Regimen, ſi non Generale, Locale
Auſpicio fauſto, JOVA volente, bonum.
Felices, LUDOVICE, theſes, annentque perennent,
Nulla dies lætum deleat auſpicium.
Mente, manuque bonum voveo, ito, redito coruſcans
DOCTORIS titulo, proſit ubique Tibi.
RUELIO ex voto ῥυεῶσιν cuncta ſecunda,
Nulla ſiniſtra cadant, pergito, & hisce Vale!

Hisce pl. Reverendi, Clariſſimi atq; Eruditiſſimi Domini RUELII, amici ac fautoris optimi, ac honoratiſſimi, Inaugurali Diſputationi fauſta quæque ex æquo & bono apprecari, & duraturæ amicitiæ monumentum θοῶς *relinquere voluit*

Chriſtianus Woldenbergius, Crempâ Holſat. Phil.
J. U. D. Græc. Lingv. P. P. & Decretal. deſignatus.

In-

In
Mentitam Ecclesiæ Petram
EPIGRAMMA.

IPse suis JESVS rupes immota: POLVMq́
Et TERRAS humeris fulcit is ipse suis.
Cede suos Domino titulos, Vir turpis: honorem,
Quis furor est, ipsi prærìpuisse DEO?
Aut tibi, sancte PATER, quâquâ Phorcynide visâ
In lapidem pectus diriguisse putem.
Quis vetet? Ergo tuis, CAPITOLI immobile SAXVM,
Sis petra, sis cautes, si lubet, at q́ silex.
At nobis JESVS rupes immota: Polumq́
Et terras humeris fulciat ipse suis.

Honori
Plurimum Reverendi atq́ Præclarissimi
Dn. CANDIDATI, Respondentis atq́ Exactissimæ Disputationis hujus Autoris, lubens meritoq́ posuit Commensalis

M. Joh. Conr. Barthius, Argentoratensis.

DIcite Pontifices, in mitrâ quid facit aurum,
Calvitium vestrum quidvè Corona præmit?
Non bene conveniunt, nec in unis fascibus hærent
Induperatoris Pontificisque manus?
Primati titulus Clementis convenit uni;
Induperatores sceptra tremenda decent.
Reges sceptra decent; sacer ô Popa, te sacra Charta,
Quam cum Complicibus conteruisse studes.
Haut intrare tuum (scis) sacra Palatia Regum,
O sacer Antistes, sed sacra fana Dei:
His moderareris si juxtà jussa Jehovæ,
Consuleresque tibi consuleresque gregi.

Est concessa tibi clavis, non clavus habendus,
Adsumit gladium dextera Vestra malè.
Sume ea, quæ tua sunt; quæ sunt Regalia, mitte.
Quid gladios vetitos mente feroce rapis?
Non ea mens Christi, dum Petrum affatur amanter:
Tu Petrus es, super hanc ædificabo Petram,
AEdificabo Petram super hanc Ecclesiam, & ima
Non unquam evertent claustra Acherontis eam,
Cœlorumque tibi mea porget dextera claves,
Solvenda ut solvas, atque liganda liges.
Effatum hoc sacrum dextrè explanare RUELUS
Attentat, cui cor de meliore luto.
Ille potestatem cathedram resonare docebit
Pontificis, fastus corripiendo graves.
Disquiret quàm sit Papæ restricta potestas,
Docturæ satagit dum retulisse gradum.
Euge bonum factum! Feliciter! Acclamare
Nostrum est, & cœptis dicere verba bona.

Plur. Reb. & Præcellentiss.
Dn. JOH. LUDOV. RUELIUM, Phil. M. Fautorem
& Commensalem honorandum,
hoc prosphonemate L. Mq. prosequebar
Johan Bernhard Zinzerling,
A. M. Jurispr. Cand.

Ad Virum Plur. Reverend. atq. Præclarissimum
Dn. M. JOHAN-LUDOVIC. RUELIUM, Archypresbyterum, S. S. Theol. Candidatum fulgidissimum, Fautorem, Convictorem & Amicum honorandum,

SCandere dum properas Cathedram Reverende RUELI,
Gratulor officio quæque secunda vovens.

Scrib.
Christophorus Calovius, Regiom. Borus.
S. S. Theolog. Stud.

NOMI-

NOMINALIA
VIRI
Plur. Reverendi atq; Præclarissimi,
Dn. JOHANNIS LUDOVICI RUELII, Philosoph.
Doctoris celebratissimi, & S. S. Theol. Doctorandi meritissimi,
Regiè ad Templum Cathedrale vocati Pastoris & Archipresbyteri apud Strasburgenses Borussorum vigilantissimi,
COMMENSALIS sui atque Amici honoratissimi, eo, quo par est, adfectu celebrant,
MAGNIFICVS
D. JOHAN-GEORGIUS DORSCHEUS,
Cum
Suis Convictoribus,
VII. Kal. Septembr. A. O. R. cIↃ IↃ C LIX.
ROSTOCHII.

NAtalis sacri Ludovicus Symbolon offert
In fastis hodie, clare Ruele, tibi.
Excitat hæc nobis occasio gaudia certè,
Imò plura movet vota, sacrata Deo.
Assurgit variis nunc annus honoribus, inde
Et natalis *erit clarior ille* tuus.
Nascitur hinc honor hoc anno, quoq; nascimur inde.
Vnum in Natalem proh bona quanta fluunt!

Vov.
Johan. Georg. Dorscheus, D.
Acad. Rost. h. t. Rector.

REspice, Respira! Nostri præclara, Rueli,
Portio Convictus: respira, respice tandem!
Ecquid continuè juvet impallescere chartis?
Quid tineæ turbare epulas & gaudia blattæ,
Perque incana situ, caperare, scrinia, frontem
Totosque usque dies? Vigiles perducere totas

Insu-

30.
29.
28.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0011
DFG

Insuper & noctes? Et quas Natura nigroris
Damnavit, tenebras olidis fucare lucernis?
Sat tibi sudatum! Sat partum! CLARE RUELI,
Undique laudis habes. Requies en certa laboris!
Aspice, STRASBURGUM, quæ pro sudoris istis
Porrigit exertâ largissima præmia dextrâ?
Sed neque nostra Tibi cœca est, aut tarda RHODANTHE;
Quin jam perspexit præclaros Ipsa labores:
Quin meritum his ipsis decrevit & ILLA brabeum.
Nempe ALBERTINAS solers imitatur ATHENAS,
Quæ tua Phœbéa cinxerunt tempora lauro
Et Sophiæ titulos & jura dedere MAGISTRI.
Nobiliora tamen nostrum Tibi nectere PAESTUM
Serta & majores pridem meditatur honores.
Namque Tuas oculis nostris, DILECTE, legendas
Publica præbebant nuper præconia laudes.
Quo Sacer Ordo tuos cum plausu comprobat ausus?
Quo nos invitat, TE demiremur ut ipsi,
Omine? Romuliden pulsurum quippe PETRINA
Sede POPAM: Croceis quàm primum roscida sese
Bis quater extulerit thalamis Tithonia Conjux.
Ergò depositis securus denique curis
Exue jam rugas & lætam exporrige frontem!
Sic Tibi, quam reducem felici sidere fasti
Nomine signarunt LUDOVICI, Hos inter HONORES
LUX FAUSTA ex voto cedat, redeatque subinde,
Nec verò redeat, nisi semper honoribus aucta.

Posuêre MAGNI DORSCHEI *Convictorn.*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0012
DFG

C.
C. C.

INAUGURALIS DISPVTATIONIS THEOLOGICÆ, DE MONARCHIA ECCLESIASTICA,

§. 1.

QUoties clementissimâ DIVINÆ gratiæ dispensatione conservati vicesimum nonum JUNII diem, secundum temporum revolutionem annuam, attingimus, Ecclesia non sine causâ piam magnorum Apostolorum PETRI & PAULI memoriam solemniter recolere solet, cui Veteres attemperarunt TEXTUM explicandum ex Evangel. *Matth c. 16. v. 13. - 20.* de CHRISTO SALVATORE, pariter & ECCLESIA, quam super PETRAM ædificare, ut portæ inferorum non prævalere possent adversùs eam, constituit.

§. 2. Nos, quando divino sic ferente consilio de INAUGURALIS DISPVTATIONIS materiâ dispicere debebamus, non procul ab illo piæ memoriæ tempore festivo constituti, congruum fore arbitrabamur, si sub Dissertationis hujus incudem unum vel alterum versiculum tantoperè controversum Capitis illius (utut præter expectationem hactenus impediti) revocaremus.

§. 3. Petrus, *ut Textus habet*, ad interrogata DOMINI respondens, confitebatur nomine suo pariter & cœterorum Apostolorum *CHRISTVM FILIVM DEI viventis:* Ad id CHRISTVS Petro reponebat nominis gloriam, ipsiq; tradere & cœteris Apostolis pollicebatur CLAVES regni cœlorum cum potestate, quâ Ecclesia regi deberet, non immemor sui demum ex hoc mundo abitús. Oportebat enim CHRISTVM pati, & deinceps intrare in gloriam suam. *Luc. c. 24. v. 25.*

30.
29.
28.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0013
DFG

§. 4. Vltimus exaltationis gradus, per quem CHRISTVS gloriam illam occupavit, fuit ascensio in cœlum & sessio ad dexteram Patris, *Marc. c. 16. v. 19.* Cùm DEVS, Pater gloriæ, collocavit CHRISTVM suprà omnem Principatum, & potestatem, & virtutem, & Dominationem, & omne nomen nominatum, non solùm in seculo hoc, sed etiam in futuro: Et omnia subjecit sub pedibus Ejus: Et Ipsum dedit CAPVT super omnem Ecclesiam, quæ est corpus Ipsius, &c. *Eph. c. 1. v. 21. 22.* In quem locum illustris est interpretatio Magn. D. Dorschei, *in Consider. Declar. Sent. Zvvinger. de S. S. Cœn. Disp. 9. §. 3. p. 307.*

§. 5. Atque ita tandem CHRISTVM, DOMINVM gloriæ, ascendisse ad cœlos, apud Christianos est in confesso: Non verò absque errore creditur ab omnibus ascensio.

§. 6. Photiniani laudem inde quærere videntur, quòd nova heic pandant mysteria. Scilicet *duplicem* fingunt CHRISTI ascensum in cœlos, *alterum* ante *mortem* Ejusdem, *alterum post resurrectionem* à mortuis celebratum. Socin. *in Resp ad Andr. Volan. pag. 37.* Idem *in Disp. cum Erasm. Joh. arg. 7. pag 97.* Et Ostorod. *in Relig. Christ instit pag. 128.*

§. 7. Occasio illius commenti fuit, quod Christomachi illi haud viderent alia κρησφύγετα, utut diligenter inquirerent, in quibus tutò quiescerent à telis argumentorum Ecclesiæ Catholicæ, quæ è S. Scripturæ Oraculis de CHRISTI præexistentiâ apud Patrem, exitu à Patre, descensu è cœlis, pro astruendâ DIVINA naturâ Ejusdem petita erant; Vnde extruxerunt tandem sibi hoc asylum geminæ ascensionis. Vid. Socin. *Explic. Loc. Script. pag 87 88.* Item Ostorod. *Instit. Relig. Christ. l. c.* Joh. Crell. *l. 1. sect. 2. de Vno D. Patre. p 299. &c.*

§. 8. Propugnabant autem non solùm corporalem CHRISTI ascensionem *ante mortem* ipsius factam; sed & *finem* ejusdem certum assignare conabantur, assumptum nempe CHRISTVM fuisse in cœlum, *ut rerum divinarum notitiâ imbueretur*, veluti legere est apud Socinum *cont. Volan. pag 40 Refut Erasm. Joh. pag. 85. & 100.* Idem sentiunt Ostorodus, Smalcius & Volckelius, non dubitantes asserere, quòd CHRISTVS *doctrinæ gratiâ* in cœlum abreptus fuerit, *ibiq; didicerit*, quæ hominibus proponeret. Ostorodus enim scribit; CHRISTVM in cœlo assumptum *à DEO edoctum fuisse illa*, quæ *loqui* & agere debuerat. Instit. *relig Christiar. c. 16 p 95.* Smalcius; *CHRISTVM & DEVM vidisse in cœlis*, & per ipsam *DEI conversationem & collocutionem* omnium *eorum*, quæ

quæ nos docuit, cognitionem consecutum esse, affirmat, *lib. de divin. Christ. c. 4. p. 12.* Volckelius verò, *CHRISTVM vitæ beatæ videndæ & disciplinæ salubberrimæ hominibus tradendæ ab ipso DEO immediatè accipiendæ causâ in cœlo fuisse*, docet *lib. 3. de Relig. Christ. c. 5. p. 46.*

§. 9. *Quo* verò *tempore* hæc evenerint, nihil se affirmare posse confessus est Volckelius. Contrà Socinus & Smalcius tempus etiam rei nunquam gestæ definire præsumserunt. Videlicet, *tunc temporis* factum esse, ajunt, *cùm* DOMINUS JESUS jam baptizatus, & Spiritu S. donatus quidem esset, munus verò suum nondum obire cepisset, *cùm* scilicet *quadraginta dies & totidem noctes* jejunus *in deserto consumsit.* Socin. *in Disp. cum Erasm. Ioh. p. 100.* Smalc. *l. c.* Præterea Ostorodus *p. 95. Instit.* scribit; CHRISTVM *aliquandiu* illic cum DEO conversatum: Et quidem *quamdiu*, Smalcius prolixè mentitur; *CHRISTUS*, inquiens, *per quadraginta dies & noctes*, quas jejunus in deserto consumsit, *apud* DEUM *extitit*, illoq; cibo cœlesti, qui est commercium & conspectus DEI, ita est recreatus, ut nullo naturali alimento per totum illud tempus opus habuerit. *l. c. p. 14.* Sed nondum lepidæ cantilenæ finis.

§. 10. Pergit enim in recensendâ fabellâ Smalcius, & *modum* enarrat ascensionis illius CHRISTI in cœlum, quam ante mortem Ipsius contigisse opinantur, quod nempe facta sit (1.) per *raptum* quendam, *l. c. p. 13.* German. edit. ἀνώτυμῶ de Anno 1627. habet; Es sey durch eine Entzückung geschehen. Confer Catechism. Racovien. *Sect. de Prophetic. Christ. offic. exempl. Germanic. p. 153.* (2.) Nube suscipiente CHRISTVM. (3.) *Localiter.* Smalc. *l. c. p. 11. 12.*

§. 11. Tandem, ne quid desit ad exornandum egregiè commentum, *in illo raptu CHRISTUM* utpote mortalem, quò DEVM Patrem videre posset in cœlis & cum Eo conversari, *transfiguratum esse*, somniat idem Smalcius *l. c. pag. 15.*

§. 12. Habemus integram fabulam, prout ea descripta ab inventoribus, Socino, Ostorodo, Volckelio, Crellio, Stegmanno, quamquè Chimæram præprimis ex professo defendendam suscepit Smalcius adverf. Mart. Smieglec. *lib. de Verb. Incarnat. Natur. c. 8. p. 35.* quàm verò successu infelici, demonstravit D. Calov. *Disp. contr. Socin. de gemino Christi ascens. in cœl. Regiomont. habit. Anno 1643.* Confer. Ejusd. Socinianismum profligatum *Sect. 6. Subsect. 2. de Offic. Christ. art. 1. controv. 1. p. 294.* Item Brochmand, *System. Theolog. part. 1. art. 16. de CHRIST. Servator.*

tor Sect. ult. c. 4. q. 2. p. m. 979. Leg. quoque Jac. ad Portum Orthod. fid. defens. cap. 18. pag. 159. seq. Samuel Maresii Hydr. Socinianism expugnat. lib. 3. Et Sibrand. Lubberd. lib. 4. contr Faust. Socin.

§. 13. SCHOLA illa ingeniosa, quæ *Reformata* dici consuevit, unicam quidem nobiscum CHRISTI duntaxat confitetur ascensionem, eamq; Majestaticam; Sed illam adeò malè applicat, ut neget exinde *humanæ CHRISTI naturæ* ulteriorem his in terris *præsentiam*, nihil relinquens nobis, quàm *virtutem & efficaciam* ipsius *præsentiorem*, ut loquuntur, Calv. *Instit. lib. 2. de cognit. DEI Redemptor p. m. 177.* Martyr. *L. C. class. 3 loc. 15. p. 335. n. 65 & Class. 4. loc. 10 p. 462 n 69* Beza *lib. 1. de Vnion. hypostatic. Vol 3. p. 98.* Et in Colloq. Mompelg. p. 93. Conf. Vrsin. *Corp. doctr. de liberat. homin. q. 46 p. 243. seq.* Neostad. *c. 9 p. 322* Bucan. *in instit. loc. 27 q. 16. p. 260* Nahum. *assert. 2.* Theodor. Zvinger. *Disp Theol. Hebdomad de Christ. Disp. 5.* Hieron. Zanch. *lib. 2 de natur. Dei c. 4. quæst. 2 fol 95. & c. 6 quæst. 4 fol. 106. Tom. 2. oper.* Vid. Ejusd. *Theses de Præs. Corp. Christ. Tom. ult. fol. 702.* Anton. Sadeel. *p. 196. oper. Theol. & p. 141 de verit. human. Christ natur.* Georg. Sohn. *Tom. 2. Exegesi. August Confess. art. 3. de person. Christ.* Theologor. Leidens. *Synops. Disp. Theol purior. disp. 18 thes. 19. p. 364* Amand. Polan. *Syntagm Theologic. lib. 16. c. 26. de Session. Christ. ad dext. pag. 426.* Anton. VValæus *de Vnion. hypostat. Tom 1. oper. pag. 390.* Samuel. Maresius *coll. Theol. loc. 9 de Person. & statu Christ. thes 55. seq.* Marc. Frid. VVendelin. *Theol. Christian. lib. 1. c. 18.* Matth. Martin. *in Theolog. de Person. Christ. distinct. 8. p. 825. &c.*

§. 14. Adversùs illos urgent Theologi nostrates *Vnionem CHRISTI* hypostaticam, quæ facta est ἀδιαιρέτως καὶ ἀδιαστάτως, *indivisè & indistanter*, adeo ut quod semel λόγῳ assumsit, *nunquam & nusquam* deponat, sed semper & ubiq; naturam humanam sibi præsentem habeat. Damasc. *lib. 3. Orthodox fid c. 3 fol. 173.* Deinde opponunt illis *promissiones* CHRISTI de suâ Ecclesiæ præsentiâ *Mat c. 18 v. 20 cap. 28. v. 20.* Concludunt dicto Pauli, qui docet; CHRISTVM ascendisse ὑπεράνω πάντων οὐρανῶν, ut omnia impleret. *Eph. c. 4. v. 10.* Leg. quæ Luther *scripsit anno 1527. in lib. quod verba* (Hoc est corpus meum) *adhuc firma stent. Tom 3. Ien. Germ fol 237* Et *anno 1528. in Confess. German. de cœnâ.* Et *anno 1544. in brevi Confess de cœnâ* Confer. *Comm in Ps. 110. Tom. 1. Ien.* Item Formul. Concord. *art. 8. de Pers. Christ p. 608.* Leonh. Hutter, *Concord. concord. c. 1. f. 4.* Martin. Chemnit.

Chemnit. *Lib. de duab. natur. in Christ cap. 30 de præsent. totius Person. fol. 183. seq.* Leg. etiam Ejusd. *Fundament doctrin de verâ præsent Christi in cœn. cap. 12. fol 83.* Item Philip. Nicolai, *controv. de omnipræsent. Christi secund. utramq; natur. lib. 2 c. 3 f. 311. Tom 1. oper. latin.* Conf. *Controvers.* Ejusd. *Vbiquitariam fol. 482.* VVolffgang. Frantz. *Disp. in August Confess. Disp. 3. de Person Christi, Thes 186 seq* Balth. Mentzer. *Exegef Aug Conf. art 3.* Joh. Gerhard. *Loc. Theol Exeg. Tom 1. loc 4. de Person. & offic. Christ. pag. 1395. seq.* Joh. Affelmann. *Censur Censur. Lampad de Omnipræsent. CHRISTI.* Ejusd. *Disp. Apolog. cont. Ioh Lampad. thes. 21.* D. Dorsch *Consider. Declar. Sentent Zuving de S. cœn Dis 9.* Himmel. *Syntagm. Theolog. Disp. 12.* Joh. Schröder. *Thron CHRIST. Reg part. 4 cap. 32. p. 435 &c.*

§. 15. Ab errore denegatæ præsentiæ haud alieni Jesuitæ, Gregor. de Valentia *Tom. 1. disp 2.* Bellarm. *lib. 3 de Christ c 16.* Johan. Busæus Noviomagus *Apologetic. Disp de Person Christ adverf. Vbiquitarios c. 7. thes 89. p. 97.* Mart. Becan. *lib 2 Manual. controv. Disp. contra præsent carnis cap. 1. de Vbiquit. Tom 2 oper. fol. 85.* propter absentiam *CHRISTI, eamq; visibilem*, opus esse arbitrantur *Capite visibili*, quo regi possit Ecclesia μοναρχικῶς. Quanquam *scribit Bellarminus, lib. 1. de Roman. Pontif. cap. 9. controv. 3 general. Tom. 1.* CAPVT Ecclesiæ totius est CHRISTVS, tamen, quia *abest* à militante Ecclesiâ secundùm *visibilem præsentiam*, exigitur necessariò aliquis *unus CHRISTI* loco, qui eam in unitate contineat. Becanus de capite Ecclesiæ contrà Marc. Antonium de Domin. disputans, mentem suam declarat quatuor conclusionibus, quarum (1.) CHRISTVS in hac vita existens, fundavit seu ædificavit suam Ecclesiam, & Apostoli eandem post CHRISTI ascensionem auxerunt & propagarunt. (2.) CHRISTVS in hac vita fuit *visibile CAPVT* Ecclesiæ. (3.) CHRISTVS in cœlo nunc existens adhuc manet CAPVT Ecclesiæ, non quidem *visibile*, sed *invisibile*. (4.) Propter CHRISTVM, qui nunc in cœlo est, debet aliquod esse *visibile caput* Ecclesiæ *in terris*, qui loco CHRISTI *visibiliter* gubernet Ecclesiam. *Lib. 1. de Republ. Ecclesiastic. cap. 1. num. 2. & cap. 3. num. 2. & 5.* Cardinalis Stanislaus Hosius, eandem jam pridem fovet sententiam; Cùm CHRISTVS, *inquit*, nobiscum in terris versari *desierit*, nec eum amplius in humana forma contemplari nobis liceat, quæ est Illius infinita bonitas, noluit Ecclesiam suam omni suâ præsentiâ esse destitutam, sed *unius* uti ministerio voluit, per quem unitas in Ecclesia retineri pos-

30. 29. 28.

sit. *in Loc. de Auctoritat. Roman. Pontific. Tom. 1. oper. fol. 716.* Sic & Alfonſ. Salmero demonſtrare præſumit; CHRISTVM DOMINVM à Diſcipulis diſcedentem, unum Paſtorem, *univerſalem*, perpetuum & *Summum*, qui eſſet *Ejus Vicarium in terris*, Eccleſiæ dediſſe. *Tract. 5. de Primat. Petr. part. 3. comm. in Hiſtor. Evang. Tom. 4. fol 417.*

§. 16. Et Ejusmodi CAPVT Eccleſiæ *viſibile* fuiſſe *primitùs* Petrum Apoſtolum à CHRISTO conſtitutum, deinceps Pontifices extitiſſe tales *Vicarios CHRISTI in terris*, nuncq; eſſe Papam Romanum *Monarcham Eccleſiæ viſibilem*, ad unum omnes contentunt Romanæ Sedis Promachi, qui controverſiam de *PRIMATV & DOMINATV PETRI*, non tàm Petri, quàm Papæ cauſam tuentes, vel integram, vel per partes tractarunt, numerô ſatis prolixô. Gloriatur enim ipſe Bellarminus, *Præfat. in lib. de Summo Pontific.* quòd ex omnibus Nationibus multi reperiantur, qui pro Summi Pontificis auctoritate ſcripſêre. Ex POLONIA, inquit, *unum* habemus, ſed qui inſtar multorum eſſe poſſit, Hoſium videlicet Cardinalem, *cùm in Explic. Symb. cap. 26. tum in lib. contr. Brent. tum in lib. de auctorit. Summi Pontific.* Ex GALLIA duos habemus: Remundum Ruffum, *in lib adverſ. Carol. Molinæum pro Summ. Pontific.* Et Robertum Arboricenſem, *Tom. 1. de Vtriuque gladii.* Ex GERMANIA quinque: Johannem Eckium, *in lib. 3. de primatu S. Petri.* Johannem Fabrum, *in Refut lib. Luth. de Pontif. poteſt.* Johannem Cochlæum, *in 4. Philip.* Gaſparem Schatzgerum, *in controv.* Conradum Clingium, *lib. 3. de loc. c.* Ex GERMANIA INFERIORI ſex: Johan. Driedonem, *lib. 4. c. 3. p. 2. de Script. & dogm. Eccleſ.* Albertum Pighium, *lib 3. 4. 5. Eccl. Hier.* Iohan. à Lovanio, *de perpet. Cathed. Petri protect.* Iac. Latomum, *lib. de primatu Petr.* Gulielm. Lindanum, *lib. 4. Panopliæ.* Ioh. Bunderium, *in Compend. concertation. tit. 31.* Ex ANGLIA ſex: Thom. VValdenſ. *lib. 2. doctr. fidei art. 1. & 3.* Joh. Roffenſem, *in Refut. art. 25.* Reginaldum Polum, Cardinal. *lib. de Summo Pontific.* Et *lib. 1. & 2. ad Regem Henric. VIII.* Alanum Copum, *Dialog.* 1. Nic. Sanderum, *in lib. de viſib. Monarch.* Stapletonum, *lib. 6 controv.* Ex HISPANIA ſeptem: Ioan. de Turrecremata, *lib 2. de Eccleſ.* Alphonſum de Caſtro, *lib. 12 cont. Hæreſ.* Melch. Canum, *lib 6. de loc.* Petrum de Soto *in defenſion. ſuæ Confeſſion. à cap. 74. uſq; ad fin.* Franciſcum Horantium, *lib. 6. de loc. Cathol.* Franciſc. Turrianum, *in lib. contr. Anton. Sadeelem.* Et Gregor. de Valentia, *in Analyſi Cath. fid. pag. 7. ſeq.* Ex ITALIA octo:

octo: Div. Thomam, *in opusc. contr. Græcos.* Aug. Triumphum Anconitanum, *in Summ. de Potest. Pap.* Antoninum, *3. part. tit. 12. summ. Theol.* Thom. Cajetanum, *de Inst & auctorit. Rom. Pontif.* Casparem Contarenum, *de potest. Rom. Pontific.* Thom. Compegium, *in lib. ejud. tituli.* Joh. Anton. Delphinum, *lib. 1. & 2. de Eccl.* Ex GRAECIA demum *unum*, Gennalidum Scholarium, *in defension. cap. 5.* Nec mirum; Ex Græciâ enim prima illa Papatûs oppugnatio, ejusq; subsecuta perdito, Bellarmino fatente ipso atque dolente.

§. 17. PRIMI, *scribit, in Præf. cap. 1. & 2. de Rom. Pontific fol. m. 192. B.* qui seriò primatum Romani Pontificis oppugnarunt, videntur fuisse GRAECI. Id intelligi potest ex Concilio II. Generali, *can. 5.* Deinde anno 451. Episcopum Constantinopolitanum Romano Pontifici parem efficere conati sunt. Nam in Synodo Chalcedonensi, *act. 16.* definiunt Græci Patres, Constantinopolitanum Episcopum ita secundum à Romano esse debere, ut tamen habeat æqualia privilegia, &c. Anno 1054. apertè pronuntiârunt, Romanum Episcopum propter additionem (*Filioque*) ad Symbolum Constantinopolitanum, ex sententiâ Synodi Ephesinæ, quæ id prohibuerat, de suo gradu excidisse, & jam summum ac primum Episcoporum omnium esse Pontificem Constantinopolitanum. Refert id Sigebertus *in Chronic.* & alioqui *ex Epistol.* Leonis XI. satis apertè colligitur. Exstat etiam libellus Græcè scriptus à Nilo Thessolonicæ Archiepiscopo adversùs primatum Romani Pontificis. Ex LATINIS, *pergit Bellarminus*, PRIMI sunt VVALDENSES anno 1170. ut Regnerius scribit. Anno deinde 1300. Matthæo Palmerio teste in *Chronico*, exstiterunt quidam, qui FRATICELLI dicebantur, qui docuerunt, Petri autoritatem in Romanâ Ecclesiâ jam dudum cessasse. Quo de Ioan. de Turrecremata, *lib. 4. de Eccles. p. 2. c. 37.* Non diu post, eodem Ioanne de Turrecremata teste, exstitere Marsilius Paduanus & Iohannes de Ianduno, qui Romano Pontifici non modò Episcopos omnes, sed omnes etiam Presbyteros pares fecerunt. Deinde circiter annum Dn. 1390. exortus est Iohannes VViclef, & eum secutus est Iohannes Huss, quorum sententiæ adversùs Apostolicam sedem legi possunt in Concilio Constantiensi. *Sess. 8 & 5.* Ad extremum nostro seculo Martinus Lutherus, & quotquot eum secuti, Romanum Pontificatum totis viribus omniq; animi contentione labefactare conati sunt. Vide Lutherum in

lib.

30 29. 28.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0019
DFG

lib. de potestate Papæ. Et in assertion. *artic. 25.* Philipp. Melanthonem *in lib. de potestate & primatu Petri, seu de Regno Anti-Christi, nomine Synodi Smalcaldensis descripto.* Joannem Brentium *in Confession. VVirtemb. cap. de Summ Pontific.* Et *in prolegomenis adverss. Petrum à Soto.*

§. 18. Hæc dum scribimus, Bellarmino gratulamur, datum esse ei, tantos Viros atque Heroes, pro salute Ecclesiæ contrà Papatum tam animosè pugnare non desistentes, citâsse. Subsecuti sunt, quorum fuit deinceps in sacrâ hac palæstrâ & bellare & vincere, Philippus Nicolai, *in Conflictu cum Loiolitanâ Societate de Anti-Christo Romano leg. Tom. 1. Tract. 1 oper latin. editor Hamburgi anno 1617.* Confer. Ejusd. *lib. 1. de Regno Christ cap 7.* AEgid. Hunnius *artic. de Eccles Tom. 1. part. 2. lib. de Roman. Eccles.* Et *Tom. 5 Disput. 53 de Anti-Christo.* Leonhard. Hutterus *in Loc Theologic. lib. 16 cap 4. fol. m. 565. seq.* Johann. Gerhard. *Loc. Theologic. Tom. 6 loc de Minister. Ecclesiastic. p. m. 341.* Et in Confession. Catholicâ *part. 1. lib. 2. artic. 3. cap. 2. &c.* Bartholom. Battus *Disputat. 3. de Anti-Christo.* D. Dorsch. *in Disert. Vindic. contra allegat. Bellarmin. ex Exod. Mosaic.* D. Meisner. Consult. Cathol. *pag. 247. & 437.* D. Hülsemann. *in Manual. Augustan. Confession. Disputat. 16.* Johann. Gisenius *in Delineation. Papismi prælimin. de Papatu Origine.* Et *Disputat. 1. per totum.* D. Brochmand. *System. Theologic. Tom. 2. Artic. 28. de Pontific. Roman.* Balthasar. Rhavv. *in Papatu denudato, Section. 3. de Summ. Pontific. cap. 1. 2. seq.* Jacob. Heilbrunner. *in Papat. Acatholic.* Et Georg. Zeæmann. *in Apolog. Tom. 2. contrà Iesuitam. Iacob. Kellerum.* Stephan. Gerlach *Disput. Theologic Tom. poster. disput. 25. de Anti-Christo.* Johann. Döling. *lib. 4. de Anti-Christo. &c.*

§. 19. Contrà eundem Papatum certarunt quoque acriter in Schola Reformatorum Calvinus *in Instit. lib. 4. cap. 6.* Ioann. Iuellus *contr. Harding. artic. 4.* Petrus Martyr. *in 8. prior. Reg.* Muscul. *in loc. comm. de Eccl.* Marc. Antonius de Dominis *lib. 1. & 4. de Republ. Eccles.* Anton. Sadeel. *contrà Turrian fol 567 seq* Confer. Ejusd. *lib. de vocation pastor pag. 541.* Sibrandus *Lubertus de Papâ.* Guilielm. Whitakerus *Tom. 2. oper. in Controverss. de Roman. Pontif.* Sutlivius *de Roman. Pontif.* Iunius *in Notis de hac Bellarm controv.* Rivetus *Summ Controversiar. Tract. 2. quæst. 4.* Ioann. Scharpius *Curs Theol Tom. 2. de Eccles. militante.* Daniel Chamier. *Panstratiæ Catholic. Tom. 2 lib. 10. de Oecumen. Pontif.* Iohan. Crocius *contr. Becanum*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0020
DFG

canum, Tom. 1. Samuel. Maresius, *Synopſ. Theologic. Elenchic. cont. Tirin. Ieſuit. controv. 6. de Rom. Pontif.* Claud. Salmasius, *de Primatu Papæ.* Andreas Willettus, *Synopſ. Papiſm. controv. 4. general. Papæ Maſtix nominat.* Amand. Polanus, *Syntagm. Theologic. lib. 7. cap. 3. fol. 520.* Theologi purioris Theolog. Lugduno-Batavi, *Diſp. 41.* Robertus Parkerus, Angl. *de Polit. Eccleſiaſtic. lib. 3.* Antonius Fayus, *Enchir. Theologic. Diſp. 70. de primatu Petri.* Thom. Draxus, *quæſt. 10. de Pap. Anti-Chriſt.* Joh. Maccovius, *Colleg. Theolog. de Mediator. Diſp. 27.* Dan. Tilenus, *Diſp. contr. Bellarmin. lib. 5. de Summo Pontif.* Gisbertus Voetius, *Diſp. Theolog. Selectar. part. 2. Diſp. 42. 43. ſeq.* Johan. Cloppenburg. Exercit. Theologic. *Diſp. 7. de Eccleſ. Catholic. contrà Anti-Chriſt. Sect. 2. & 3.* Petrus Molinæus, *contrà Perronium de Novitate Papismi, lib. 1. 6.* Anton. VValæus, *loc. de functionib. Eccleſiaſtic. pag. 471.* Conf. David. Blondel. *tract. de primatu Eccleſiaſtico, Gallic. ſcript.* Petr. Cabeljav. *Apologetic. Reſcript. pro Libertate Eccleſ. in Exerc. Diſcipl. Spirit. cap. 3. ſeq.* Guiliel. Amesius, *contr. Bellarmin. Tom. 1. lib. 3. cap. 2. de Monarchiâ Petri, pag. 138.* Nicol. Vedelius, *in lib. 2. de Cathedrâ Petri.*

§. 20. Et hîc Pontificii nolunt videri cum umbris colluctantes, ſed haberi illi, qui ſeriò cauſam agunt, propterea varia fabricant probationum genera, quibus tentant ſuam, in gratiam Pontificis Romani, obtinere ſententiam. Præprimis verò eandem confitmare nituntur argumentis, quæ è loco Matth. c. 16. v. 17, 18. deducunt, quem impræſentiarum ventilandum ſuſcipimus.

§. 21. Nobilis eſt iſte locus, & imprimis eorum disputationibus, qui vel noſtrâ, vel Majorum memoriâ, de Romani Epiſcopi authoritate disceptarunt, celebratus. Et ſanè, quod fateor, ampla heic nobis datur disputandi materia, ut haud incommodè totus ferè articulus de Eccleſiâ tractari inde poſſit: Videlicet *Eccleſiæ exiſtentia*, quòd ſit: Eccleſiæ *eſſentia*, *quid* ſit, nempe cœtus in CHRISTUM credens, Eccleſiæ *autoritas*, quod ſit CHRISTI, Eccleſiæ *infallibilitas*, quòd audiat CHRISTUM, Eccleſiæ *inviſibilitas*, prout per *fidem* inhæreat CHRISTO, Eccleſiæ *poteſtas*, quod habeat *Claves* regni cœlorum, Eccleſiæ *duratio* & *perpetuitas*, quod portæ inferorum non prævaleant adverſùs eam. In hunc ſenſum interpretatur CHRISTI verba Philippus Melanthon, *Comment. in Matth. fol. 488. ſeq. part. 3. Oper.*

30. 29. 28.

§. 22. Nos ea omnia non ventilabimus, sunt enim majoris momenti, quàm quod unâ disputatione debitè pertractari & absolvi possint. Neq; prolixam vocum analysin, multa glossemata, numerosa porismata, varios locos communes, multiplices usus, & id genus alia congeremus, ne videamur, nos scribere velle vel commentarium, vel habere concionem. Quod primarium & palmarium est spectabimus, sub examen revocaturi ADVERSA, quæ nobis heic cum Pontificiis intercedunt de *REGIMINE Ecclesiæ* disputantibus, idq; instituemus, ut vindicetur veritas antiquæ fidei Catholicæ: PETRUM Apostolum non esse à CHRISTO constitutum Ecclesiæ Monarcham. Magna sunt quæ audemus!

ADSIT ALTISSIMUS!

INDUBITATUS MONARCHA!

§. 23.

MAgna equidem interquè primas nobilis de *Monarchico* Ecclesiæ *Regimine* agitatur in foro Theologico disputatio, non negligenter tractanda. Nec dissimulat ipse Bellarminus, dum præfatur in hanc disputationem, agi heic de *Summâ rei Christianæ*, quæriq;, debeatnè Ecclesia diutius subsistere, an verò dissolvi & concidere, perinde si quæratur, an oporteat ab ædificio fundamentum removere, à grege Pastorem, ab exercitu Imperatorem, Solem ab astris, caput à corpore: Nihil sit aliud, quàm quærere, an oporteat ædificium ruere, gregem dissipari, exercitum fundi, Sydera obscurari, corpus jacere?

§. 24. Quæ quidem, *Chamiero Interprete*, ille sic dixit ex præjudicio ejus opinionis, qua fascinatus, nullam aliam credit rem esse Christianam quàm *Papisticam*, quomodo solent jampridem intolerando abusu Ecclesiam Catholicam dicere Romanam eodem sensu, ut sint ea Jesuitæ verba non aliter accipienda, quàm si disertè diceret, non posse adversùs Catholicos (intellige Orthodoxos) diutiùs subsistere totum illud Romanæ ἐθελοθρησκείας Chaos, si semel redigatur in ordinem ille unius Urbis Episcopus, Papa. Qui, quam sibi, quantamq; autoritatem vendicet, experimento percepit à multis Christianis orbis. Neque defuerunt olim viri Docti & Eruditi, qui se ipsius intolerabili faustui opponerent, vel *aperto* pugnantes Marte, vel *occultô*. Audentior his ibat Lutherus, qui adoriri nefandam Papatûs tyrannidem cæpit

cæpit ipso Cœlo bene ominante. Roma enim fertur annô ipso, quī fuit post millesimum quingentesimus decimus septimus, sollemnī die, quo Leo Papa XXXI. Cardinales creabat, tanto impetu concussa, ut ingenti fulminis tempestate cum tonitru Templum, in quo sacra peragebantur, feriret cœlum, ut non tantùm puerulus eleganter sculptus è gremio effictæ Mariæ virginis, sed & *Claves* è manibus *Petri* excciderent, *Iohan. Micral. referente, Syntagm. Histor. Ecclesiast. lib. 3. sect. 2. quæst. 16. pag. 267.*

§. 25. Ansam verò Luthero ad hoc, quod contrà Pontificis Romani insolentiam insurgeret, Thomas de Vio, Cardinalis Cajetanus, Leonis in Germania Legatus, dabat, à Luthero revocationem dogmatum postulans Augustæ. Cœpit adversùs me, *inquit Lutherus*, Potestatem Papæ commendare Cardinalis, quoniam suprà Concilium, suprà Scripturam, suprà omnia Ecclesiæ sit, & ut illud persuaderet, reprobrationem & abrogationem Concilii Basilienſis recitavit, ac Gersoniſtas unà cum Gersone damnandos censuit. Hæc cum erant nova in auribus meis, negavi contrà, Papam supra Concilium & Scripturam esse, &c. *Luther. acta cum Legato Pontific. Tom. 1. Ien. Latin. fol. 195. b.*

§. 26. Cùm jam contrà Papatum palàm ageret Lutherus, multos invenit Adversarios, VVimpinam, Eccium, Hogostratùm, Fabrum, Latomum, cœteros. Numerus heîc ob multitudinem vix constitui poterit faciliùs eorum, quàm locustarum ex puteo abysſi exsilentium. Tezelius veritus, ne amplisſimus sibi proventus adimeretur, cùm ipse ob ingenii ruditatem non posset, per Conradum VVimpinam, Theologum Francofurtanum, Theses contrà Lutherum scribi curavit, iisq; suo nomine emisſis fulmina in Lutherum tanquam hæreticum igne perdendum contorsit. Johannes Eccius, Professor Ingolstadienſis, multis super hac re cum Luthero egit, cum Lipsiæ, præsentibus Notariis, concione prolixâ, de Potestate Papæ disputatum fuerit, ut constat *ex Tom. 1. Ien. latin. fol. 229. seq.* Scripsit idem libros tres de Primatu Petri, ediditq; obeliscos asteriscis Lutheri dignos. Et succenturiati fratres Dominicani, Sylvester Prierias & Jacobus Hogostratus, ille Palatii Romani Magister, hic fidei Inquisitor, cum Luthero in aciem descendebant. Subsecuti sunt alii, Johannes Faber, Episcopus Viennenſis, librum publicavit *de Potestate Pontificis contrà Lutherum*. Jacobus Latomus

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0023
DFG

eandem rem tractavit *in libro de Primatu Petri*. Sed Lutherus, certamine utrinque incalescente, eos, qui autoritatem Pontificiam & consensum Scholasticorum, tanquam rei fundamentum, allegabant, falsè risit, & silvestres eorum nugas & imperitiam illusione excepit, cœteros mascule impugnavit; *Catharino* tamen felix adversarius fuit: Nam cùm ille Sylvestrem Prieratem defendendum suscepisset, edito libro de Pontificis dignitate, etsi prolixè à Luthero confutabatur, *Archiepiscopatum* tamen loco mercedis *accepit*. Quam sortis felicitatem Faber etiam expertus, Episcopus Viennensis impii calami beneficio factus est, ut rectè facetus Erasmus, pauperem ac tenuem Lutherum multos locupletâsse, dixerit.

§. 27. Anno CHRISTI 1544. edebant Magistri Lavonienses XXXII. Articulos, Religionem, fidemq; Papisticam respicientes, & quid sentirent de Pontificatu Romano, ejusdemq; autoritate, diserte edisserebant artic. 21. 23. 24. qui ita sese habent:

Artic. XXI. *Firmâ fide tenendum est, unam esse in terris veram & Catholicam CHRISTI Ecclesiam, eamq; visibilem, quæ ab Apostolis fundata, in hanc usq; nostram ætatem perdurans, retinet & suscipit, quicquid & fide & religione tradidit & traditura est CATHEDRA PETRI, super quam ita à CHRISTO suo Sponso est ædificata, ut in his, quæ fidei sunt, errare non possit.*

Artic. XXIII. *UNUS est Ecclesiæ SUMMUS PASTOR, cui omnes obedire tenentur, ad cujus judicium controversiæ, quæ super fide & religione existunt, sunt referendæ.*

Artic. XXIV. *SUMMAM hanc PRAEPOSITURAM* PRIMUS omnium gessit S. PETRUS, VERUS CHRISTI in terris VICARIUS, *& totius familiæ Ejus Pastor. Post Petrum verò*, ex CHRISTI institutione, *omnes deinceps Pontifices, Petri in Cathedrâ Successores.*

§. 28. Contrà illos 32. articulos Lovanienſium Theologistarum D. Lutherus scripsit artic. 76. Et articulis 21. 23. 24. Oppositi artic. 48. 51. & 52. uti legere est *Tom. 2. VVitteb. Latin. fol. 502. seq.* Confer Ejusd. defensionem contr. Joh. Eccii Judicium super aliquot artic. *Tom. eod. fol. 216.* Nec non *Resolution. super propositi. 13. de potestate Papæ. Tom. 1. VVitteb. lat. fol. 311. seq.* Et *Tom. 1. Ien. Latin. fol. 297. seq.*

§. 29. Lavonienſibus suffragati Johannes Roffensis Episcopus, aliàs Fiſcherus dictus, Thomas Morus, Emserus, Joh. Cochlæus, Alb. Pighus Cam-

Campensis, omnes adversùs Lutherum scripserunt. Erasmus quidem Roterodamus ab initio nec promisso Episcopatu ad calamum in Lutherum stringendum commoveri potuit; Literis enim ad Electorem Saxonem datis ostendebat, sibi Lutheri doctrinam & vitam non displicere, se magis improbare intemperiem Theologorum quorundam, qui Lutherum, nullius adhuc erroris convictum, pro hæretico proclament. in eandem etiam sententiam scribit ad Electorem Archiepiscopum Moguntinum, & ad Cardinalem Campegium, accusans Sophitas Theologos & Monachos, quod Linguarum & eloquentiæ studium, ac puriorem omnem doctrinam ferre non possint. Postea verò, cum videret Roterodamus, Lutherum à Pontifice damnatum, & à Cæsare proscriptum, causam Lutheri deseruit, ejusq; zelum, in oppugnando Pontificatu Romano, reprehendit, & Pontificiis adulari cæpit, plus metuens homines, quàm Deum. Ab eo tempore non solùm multa in Evangelicos scommata libris & epistolis suis inseruit, sed etiam articulum de libro hominis arbitrio pro Pontifice exponens, cum Luthero in arenam descendit, non tamen eo, qui sperabatur, successu. Anno enim 1536. moriebatur ille Erasmus septuagenarius Basileæ in ædibus Hieronymi Frobenii, quô se, Friburgo relicto, contulerat, quem Lutherus in causa liberi arbitrii convictum habuit Antagonistam. Referente, *ex Sleidano & Bucholtzero* Luc. Osiand. *Histor. Ecclesiastic. Centur. 16. lib. 1. cap. 25. pag. 66. cap. 31. pag. 83. Et lib. 2. cap. 36. pag. 251.*

§. 30. Hydram verò Lernæam dixeris Papatum, ex quo plures, vix unô dempto, Primatûs & Pontificatûs Romani prodierunt promachi, in eodem luto hærentes, *Petrum fuisse, & Papam esse Ecclesiæ* CAPUT, atq; *MONARCHAM*: Sedem enim Pontificis nutantem humeris deinceps suppositis sustinuerunt, ut præcipuos nominem, nec tamen illos omnes, Sclotanus, *Disp. adversus Hæretic. cap. de Primatu Papæ & Eccl. Rom.* Thomas Bozius, *de sign. lib. 18.* Onuph. Panvinius, *lib. 3. de Primatu Petri.* Petrus Auratus, *paradox. 70.* Guilielmus Bailius, *Catech. Controv. quæst. 8.* Franc. Agricola, *Tract. de Prim. Petri.* Turrianus, *pro Epist. decretali lib. 1. c. 4.* Roderic. de Ariaga, *Disp. Theol. in Secund. secundæ Thom. Curs Theolog. Tom. 5. Tract. de fid. div. Disp. 8. Sect. 3. fol. 129. seq.* Panigarolla *lect. 6.* Francisc. Cardubensis, *de Eccl. annot. artic. 2. c. 110.* Costerus in Enchirid. *cap. 4.* Salmero, *Tom. 13. lib. 1. part. 3. Disp. 11.* Arboreus, *Theosoph.*

30 29. 28.

lib. 1. c. 3. Petrus Cotonus, *Institut. Catholic. l. 2. de Primatu Petri.* Abrah. Bzovius *ad Paul. V. de Summâ Pontific. præstant. Offic. autorit. cap. 1. seq.* Guilielmus Rosæus *lib. 1. de Inst. Reipubl. Christ. in Reg. Imper. & Hæretic. authorit.* Ludovicus Cellottius *lib. 4. de Hierarchia Iurisdict. cap. 9. fol. 190.* Adamus Tannerus, *Theolog. Scholastic. Tom. 3. Disput. 1. quæst. 4. assert. 4. num. 46 fol. 210.* Adde, qui primum locum meretur, Robertum Bellarminum, *Controv. 3 general. lib. 5. de Roman. Pontif.* Martin. Becanum, *de Republic. Ecclesiastic. lib. 2. & 3.* Adamum Contzen, Jansenium, Barradium, Mænochium, Emanuel Saa, Maldonatum, cæteros, & magnum cumulabis acervum, vel si mavis, catervam malorum. Vid. Ludovicum Jacob. à S. Carolo Carmelitam, qui vulgavit anno 1643. Biblioth. Pontific. ubi *lib. 2.* enumerat Authores, qui pro Papâ & in ipsum scripserunt. Juxtà numerum alphabeticum ex concinno ordine illos Papæ promachos ab Acosta ad Vasquetz & Viegam collocavit, Joh. Micræl. *Syntagm. Hist. Eccles. lib. 3. Sect. 2. pag. 446.*

§. 31. Omnes illi, & id genus alii pugnant quidem pro stabiliendo REGIMINE PETRI MONARCHICO, ut obtinere possint Papæ œcumenicum Pontificatum atq; dominatum; sed non ab omnibus uno atq; eodem modo controversiæ formatur status. Ne igitur nos, in hac ancipiti acie pugnantes, committamus cum fallacibus adversariis, cautè nobis agendum erit, & propterea necesse habebimus, prius legitimè statum controversiæ formare, deinde litem præsentem per nonnullas positiones dirimere, atq; his punctis totam hanc nostram disputationem absolvere, ita ut in *priori* magis perspicuitati, quàm prolixitati studeamus, in posteriori rei ponderi studiô brevitatis nihil derogemus.

PUNCTUM PRIMUM.

DIACRISEOS.

§. 32.

NOn de nihilo est, statum causæ legitimè formare: De materiâ enim litis certò constare debet, ne digrediantur à scopo disputatores, vel aerem vibrare videantur. Atq; heic cautè agendum est, ut secernamus prudenter, quæ indebitè ab Adversâ parte conjuncta disputantur, quod eò magis observari debet, quando res agitur in hoc foro cum fallacibus adversariis. Neq; heic candor nostros eximit hostes:

hostes: Exemplum enim insignis astutiæ in Colloquio Ratisbonensi, ubi in Disputatione de Normâ & Judice religionis Jesuitæ subdolè & sophisticè quæstionem proposuerunt, animadvertit Clarisſ. Scharffius *in processu disputandi cap. 2.* Asſimulaveris illos exstructoribus *Labyrinthi*, qui portentosissimum humani ingenii opus fuit, itinerum *ambages*, occursus & recursus inexplicabiles continens, crebris foribus ad *fallendos exitus*, redeundumq; in errores eosdem. Leg. Plinius, *lib. 36. 13.* Herodotus Halicarn. *lib. 2. n. 65.* Isidorus, *Orig. lib. 15. cap. 2. col. 1193.* quem vid. inter Autores Latinæ Lingvæ *à Gothofredo* editos Rectâ itaq; nos incedere oportet viâ, ne vel ad scyllam (de quibus multa Poetæ Homer. *Odyss. 1.* Virgil. *Georg. 1. Æneid. 3.* Ovid. *14. metamorph* juxta & Senec. in *Medea act. 2.* nec non Historic. Pousan. *in Corinth.* Strabo. *lib. 1. & 6.*) vel charybdim dilabamur.

§. 33. Quantum ergò statum causæ præsentis attinet, quem cum Sanderus, Bellarminus, & reliqui, neglexisſent, eum tractare diligentiùs videri voluit Costerus; sed quàm corruptè, demonstravit D. Chamier. *Panstr. Cath. lib. 9. cap. 2. pag. 147. T. 2.* De Hierarchia Ecclesiastica communis lis est: Sed in omnibus non habemus Pontificios adversarios. Etenim Ecclesiam esse *domum DEI*, quæ suos habeat & *Domesticos* & *Oeconomos* Divinis literis disertiùs testatum est, quàm ut ab ullo pio ambigi possit, *1. Tim. c. 3. v. 15. Domestici* in hac domo sunt omnes Sancti, *Eph. c. 2. v. 19. Oeconomi* sunt Verbi Ministri, qui per claves divinitùs sibi traditas recludunt thesauros, quos Deus in Ecclesiæ domum deposuit, hîc igitur requiritur ab Oeconomis fidelitas, *1. Cor. c. 4. v. 2.* Ut rationem suæ administrationis Domino olim reddere possint. Gerhard. *L. C. Theol. Loc. 26. de Minist. Ecclesiastic. Tom. 6. pag. 51.* Unde constat etiam, habere eandem domum, Ecclesiam, suam *Oeconomiam*; quorsum enim aliàs Oeconomi? Et propterea testatur Apostolus, omnia *ordine* & decenter in Ecclesiâ agi debere. Quare inter Orthodoxos & Papistas non controvertitur hæc generalis quæstio; *Sitnè aliqua ratio Ecclesiæ gubernandæ?* Imò etiam, quia Ecclesia sit domus, non cujuslibet, sed Dei, quàm certum est, solum Patrem familias jus habere suæ Domûs custodiendæ, tam nemo dubitat, quæcunq; tandem in Ecclesia sit Administratio, eam *à Deo institutam* esse oportere.

§. 34. Hæc cùm utrinq; ita habere sese concedantur, tùm oritur quæstio,

quæstio, cùm agitur *de* ipsâ *Regiminis formâ*, quam in Ecclesia constituit, quænam illa tandem sit, *Monarchica* nè, *an Aristocratica, an* verò *Democratica?* Constat enim, tres olim constitutas fuisse Societatis humanæ formas, quarum *Una* βασιλεία, alio nomine, *Monarchia* vocabatur, in quâ Regimen ab *unius nutu* pendet, qui REX & MONARCHA dicitur. *Altera* ἀριστοκρατία, seu *Optimatum Potentia*, in quâ primas tenent, qui cœteris consilio, gravitate & virtute præstant. *Tertia* δημοκρατία, *popularis administratio*, quæ nec uni duntaxat est propria, nec primatibus, sed communis omnibus, quorum interest regere & regi. Ex tribus his unam Ecclesiæ Regiminis formam attemperandam esse creditur.

§. 35. Et heic maximè evehitur *Monarchia*, cùm sit unius principatus, & *Monarcha* sit *Summus Princeps*, qui solus in subditos universos & singulos imperium cum administratione tenet. Natura enim Monarchiæ illa esse dicitur, ut nutu & potestate unius Respublica administretur, quæ propriè est potestas suprema, non pendens ab alieno arbitrio, qua unus in universos & singulos imperandi jus habet, à quo cœteri, qui sub eo Rempublicam per partes sibi creditas, moderantur, pendent, & tanquam illius Officiarii sunt, per quos Monarcha sua mandata exequitur, &c. Joh. Althus. *c. 39. Politic. de Specieb Summ. Magistr. p. 639.*

§. 36. Tanta eminentia maximè arridet Pontificiis, propterea in eo sunt toti, ut Pontifici Romano, Vejovi suo, Monarchiam vendicare possint; Hinc operosè sudant probare, *Monarchiam Optimum Regimen* esse, Aristocratiæ & Democratiæ longè præferendum. Nicolaus Sanderus *totis octo libris* prolixè disputat de visibili MONARCHIA Ecclesiæ: Et *lib. 3. cap. 3. seq.* sedulò probare conatur, Monarchiam esse optimum & dignissimum gubernationis genus, ut Nos judicare debeamus, & hoc maximè competere Ecclesiæ visibiliter in terris gubernandæ per quendam Christi Vicarium. Sic & Gerson, Monarchiam præferendam esse omnibus aliis formis Principatuum, sentit, *Tom. 1. cap. 5. de Potestat. Eccles. fol. 861.* Bellarminus non solùm præsumit evincere è Scriptoribns omnibus Hebræis veteribus, Græcis, Latinis, Theologis, Philosophis, Oratoribus, Historicis, Poetis, eligendam esse præ cæteris Monarchiam; sed & demonstrare, Ecclesiasticum Regimen debere esse Monarchicum. *Controv. 3. generali de Romano Pontific. lib. 1. cap. 2. & 5.*

Subscri-

Subscribit Jacobus Gretserus, defensor Controversiar. Bellarm. contr. Jun. Danæum, Sibrand. Lubert. *Tom. 2. lib. 1. cap. 1. & 2. fol. 403. seq.* Idem sentit Jacobus Tirinus, Jes. *Controv. 6. de Pontific. Roman.* quem fingit Supremum Caput Ecclesiæ atque Monarcham. Adamus Contzen fatetur, quæstionem illam non in Curiâ modò & concione populi, sed & in exercitationibus Scholasticis agitatam esse, neque recedit ab his, sed novem rationibus militat pro eminentiâ Monarchiæ, quibus illam insimul commendatam vult. *Lib. 1. Politicor. cap. 21. fol. 45. seq.*

§. 37. Incassum autem videmus laborare Pontificios: Non enim heîc est quæstio de *præeminentiâ* Regiminis, *Sitnè Regimen Monarchicum præferendum Aristocratico* pariter & *Democratico?* Disputantur quidem illa in foro Politico: Neq; tamen in unum consentiunt omnes, sed adhuc sub Judice lis est. Apud Herodotum, *lib. 3.* controversiam istam invenimus inter Septem Optimates agitatam. Otanes *ad Democratiam* inclinabat. Alius ex Septemviris Pers. Magic. Megabizus *ad Optimates* deferendam Rempublicam censebat. Darius, Hystaspis filius, nihil melius esse *Imperio unius hominis*, dicebat. Sic pro Democratiâ disputant multi, Mich. Piccard. *Decad. 2. c. 1. c. 8.* Bocalin. *2. d.* Parnas. *c. 6. fol. 24. seq.* Smith. *l. 1. de Rep. Angl. c. 14.* Consent. Peretz. *in aphor. fol. 32. num. 175.* Clapmar. *lib. c. 21.* Aristocratiam præferunt, Eberartus à Weyh. *probl. Reg. p. 99.* Tileman. *Disp. 2. vol. 1.* &c. Cæteri faciunt pro Monarchiâ, Xenophon. *in Pœdia Cyri.* Plutarchus, *in lib. de unius & multorum dominatu.* Aristoteles, *lib. 3. Polit. c. 7. & l. 5. c. 10.* Cicero, *3. de leg.* Volateran. *l. 36. philolog.* Beroaldus *de Opt. statu Reip.* Agrippa *de Politiis.* Simanc. *de Republ. lib. 3. cap. 2.* Lipsi. *lib. 2. monit. Politic. c. 1.* Joh. Bodin. *lib. 6. de Republ. c. 4.* Patricius *lib. 1. de regno tit. 3.* Et *de Republ. lib. 1. tit. 1.* Jovinian. Pontan. *4. de* Melch. Jun. *lib. 1. politic. q. 4.* Hipp. à Collib. *in Princ. c. 1.* Arnisæus *Polit. c. 10.* Jac. Martin. *Centur. 1. quæst. illustr. Philos. Disp. 6. quæst. 10.* Stobæus, *serm. 45.* Donell. *lib. 1. com. 7.* Keckerm. 1. *Polit.* 1. Et *Disp. pract. 26 probl. 6.* Jac. Alemannus *consult. 4.* Timpler. *l. 5. c. 2 q. 5.* Schönborner. *lib. 5. c. 2.* Chokier. *aphorism. Polit. 1. c. 9.* Velsten. *Cent. quæst. polit. decad. 7. th. 3. seq.* Barbaramus *in Officin. Tit. de Princip. n. 10.* Et heîc quilibet suô abundare vult sensu. Christoph. Besoldus, *Polit. lib. 1. c. 9. de Statu Reipubl. subaltern.* postquàm disputationes partium recensuisset; At Ego, *inquit*, eas Imperiorum formas, in libertate ubi vivitur, non plus cæteris laudarim; Sed eas, in quibus integritati legum, justitiæq; pleniùs cau-

tum, prospectum est. Id quod in *Mixtâ* Reipublic. *Specie* maximè fieri arbitratur, in cujus rei approbationem citat Guicciard. *hypom. pol.* 108. Piccolom. *grad.* 10. *c.* 11. V Vehner. *in Metamorph. Rerump. c.* 1. Camerar. 1. *medit. c.* 88. Contarenum de Republ. *Venet* 1 *fol* 9. Zepper. *de legib. Mosaic. lib* 3. *cap.* 6 *& alios.* Dirimit Petrus Gregorius litem de tribus prioribus Rerumpublicarum Speciebus & formis in hunc modum; Certè tres omnes Species Reipublicæ, *POPULI, OPTIMATUM & MONARCHIÆ,* quia ad bonum publicum respiciunt & tendunt, laudabiles sunt, ut plures bonam unam, alii aliam probent, prout mores populi dispositi sunt: Sicut enim AEgyptii non potuerunt esse sine Rege: Athenienses contrà non poterant Monarchiam pati. &c. *Lib.* 5. *de Republ cap.* 3. *pag.* 152.

§. 38. Quicquid tandem sit, illa omninò huc non quadrant, cùm de Regimine Ecclesiastico res agitur, eâ ratione, quâ *visibiliter* administrari possit Non enim de *Optimo* Ecclesiæ *Regimine* judicandum est *ex principiis Politicis*; quia Regnum CHRISTI non est de hoc mundo. *Ioh. c.* 18. *v.* 36 Et Athenæ vix quicquam commune habent cum Hierosolymis. Monarchia, Aristocratia, & Democratia non possunt in contentionem venire, quæ cui sit præferenda, *adnotante Amesio contrà Bellarm. Tom* 1 *lib.* 3. *cap.* 1. nisi in iis Societatibus, quæ *Archian & Cratian*, vel ἀρχὴν καὶ κράτος, id est, Dominium & Imperium in suâ Rectur admittunt: Regimen autem Ecclesiasticum visibile non est imperium, sed ministerium. 1. *Cor. c.* 4. *v.* 1. *&* 2. *Cor. c.* 1. *v.* 24. Otiosum itaq; est speculari, quo Regiminis modò *ex opinione* hominum optimè Ecclesia in terris regi possit? Spectare quidem nos decet, quomodo Deus illam regi voluerit? Nostrum verò non est pronunciare, quod Regimen sit optimum, & inde inferre, DEUM debuisse illud in Ecclesia constituere; sed potiùs ex verbo inquirere, quale Regimen DEUS in Ecclesia constituit, & ex eo certò concludere, tale Regimen esse Ecclesiæ optimum & utilissimum. Et quid juvat, multum contendere, quale Regimen Ecclesiæ esse potuerit optimum? Res tota in eo versatur, quale Deus esse voluerit: Hinc patet, quale debuerit esse.

§. 39. Jam quæritur; An voluerit CHRISTUS, postquàm ascendit ad cœlos, suamq; Ecclesiæ subtraxit visibilem præsentiam, *unum* aliquem esse debere, qui *visibiliter præsens* totam per universum orbem diffusam Ecclesiam μοναρχικῶς gubernet & regat? Et, si voluerit; An sit talis

talis *unus* quispiam *à* CHRISTO constitutus omnium Ecclesiarum toto orbe dispersarum Monarcha? Quod iterum duo implicat problemata. Primum de *Thesi*; Utrum scilicet aliquis *à* CHRISTO ita *constitutus* sit Ecclesiæ *Monarcha visibilis?* Alterum de *Hypothesi*, *quemnam* credamus à CHRISTO constitutum esse? Habet autem & hæc Hypothesis partes itidem duas. *In priori* quæritur de *primo Monarchâ*, quem à CHRISTO collatum dicamus in hoc tam excelso solio? In *posteriori*, de Ejus *primi* MONARCHÆ Ecclesiæ *visibilis successoribus* ad hoc usque tempus. Et in *priori* quidem diserta est Pontificiorum assertio, PETRUM Apostolum cæteris omnibus prælatum, à CHRISTO plenam, summamq; administrandæ Ecclesiæ potestatem accepisse, atque adeò *institutum* fuisse *MONARCHAM*. In *posteriori* affirmant Papistæ, Episcopum Romanum, seu PAPAM, PETRO succedere in universam illam Ecclesiæ regendæ potestatem, quæ nullis aut Regionum, aut Personarum circumstantiis contrahatur. Hypotheses seu postulata Pontificiorum, quæ sunt apud Zuarez. in Regem Britanniæ, *lib.* 3. 11. 12. 13. Bellarmin. *de Pontific Rom. lib* 1. *cap* 9. 10 *n.* 12. Becanum *in Manuali lib.* 1. 2. 4. succinctè proponit Gisbert. Voëtius *Disput. Select. Theolog. part.* 2. *Disp. de Translat. Papat. à Petro ad Papam pag* 699.

§. 40. Hæc dum agitantur inter Protestantes & Pontificios, non quæritur; *An Ecclesia Christiana* MONARCHICO REGIMINE *gubernetur*, & forma gubernationis Monarchicæ in Ecclesiâ Christianâ sit retinenda? Sed hoc quæritur; *An illa Monarchica gubernatio* à MONARCHA VISIBILI *& per conversationem mundanam accessibili sit perficienda?*

§. 41. PRIOREM quæstionem affirmamus, quam tuentur Ecclesiæ Luther. Dd. & Magni nominis Theologi, asserentes; *CHRISTUM secundum utramq; naturam esse Monarcham Potentissimum, Omniscientem, Omnipræsentem, adeoq; Monarchiæ rationem in Eo lucere ab omni imperfectione remotam.* Imprimis verò Magnif. & Amplisf. Dn. D. Joh. Georg. Dorscheus, Evergetes noster plur. venerandus, solidissimè confirmat, CHRISTUM MONARCHAM esse (1) *absolutè*, adeò ut nulla creatura existens aut extitura, nullus aut externus, aut internus, sive motus, sive actus, sive habitus, & si quid præterea in Creaturis cogitari potest, sit, quod non huic Monarchæ subjiciatur. (2) *Infinitè*, sive terminos Dominii, sive objecta dominationis, sive reliqua ad dominium perfectissimum requisita respiciamus. (3) *Intimè*, præsentem gubernandis, ad

quamMonarchicam CHRISTI Gubernationem ducunt Sac. Literarum effata, *Eph. c. 4. v. 1. 1. Cor. 15. v. 25. Phil. c. 2. v. 9. Matth. c. 28. v. 18.* quæ dexterrimè ab Eodem explicata & applicata leg. *in Disertation. Ipsius Undec. Vindiciar. & Animadversion. ad Rob. Bellarmin. alleg. ex Exod. Mosaic. cap. IV. Disert. 7. §. 3. 4 pag. 150. seq.*

§. 42. Et tanta vis est veritatis, ut teneatur & ipse Bellarminus confiteri; REGEM absolutum & MONARCHAM liberum totius Ecclesiæ *solum* CHRISTUM esse. *Controv. 3 general. de Romano Pontific. lib. 1. cap. 5.*

§. 43. Quod verò ad POSTERIOREM quæstionem attinet, de *MONARCHA VISIBILI* controversia est, quæ duo implicat. *Primum*; An aliquis debeat esse CHRISTI VICARIUS in terris, qui *visibiliter* Ecclesiam gubernet? Et hoc nos negamus. Non enim opus est *VICARIO*, ubi REX ipse præsens est Ecclesiæ, quod ubertim de CHRISTO probat Johann. Gisenius, *in Papism. Disp. 7. contrà Pontific. Roman. disp. 1.* Ex hypothesi Bellarmini, *Ecclesiæ optimum* debetur Regimen: *VICARIATUS* verò *MONARCHICI* Regimen non est optimum Regimen: Semper enim melior est PRINCIPIS gubernatio *per se*, quàm per VICARIUM: Et melius est *sólis legibus*, quàm VICARIIS Rempublicam gubernari, ut scribit Bellarminus *lib. 3. de Laic. cap. 10.* Ergò *Alterum*; An PETRUS Apostolus aliquando à CHRISTO constitutus sit *MONARCHA* Ecclesiæ talis, qui tanquam *VICARIUS* ipsius Ecclesiæ *visibiliter* præsens omnem & absolutam in terris exerceat potestatem? Pontificii affirmant, ut exanteà dictis constat. Et in his cardo totius negotii vertitur. Negativam verò nos & hîc tenemus.

§. 44. Neq; tamen inde, quòd negemus REGIMEN MONARCHICUM Ecclesiæ esse tale, ut à *SUMMO* aliquo homine, vel Petro vel Paulo, *visibiliter* administretur, metuenda est confusio, possumus enim analogon aliquod *Monarchiæ* admittere, quod consistit in solo *primatu Ordinis*, D. Danhavv. docente, *in Idea boni Interpretis part. 1. Sect. 2. artic. 6. §. 40. pag. m. 290.*

§. 45. Et sic concedimus PETRO quoq; *superioritatem ordinis* pariter & prioritatem *ætatis*, quia *Senior* fuit, Hieronymo, *lib. 1. adverss. Iovin. cap. 14. fol. m. 151.* Chrysostomo, *Comm. in c. 2. ad Gal.* Casiano, *lib. 3. de incarnat.* Ar. Montano, *in Elucidation. in Ioh. 21.* suffragantibus. Conceditur Eidem *primatus vocationis*, quia *primus omnium* à CHRISTO vocatus asseritur, per Hilar. *can. 7. in Matth.* Gregor. Magn. *lib. 2. sup. Ezech. Homil.*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0032
DFG

Homil. 18. fol. m. 94. A. Quorsum facit, *Petrum & Prælatum* appellari, *& Primum & Caput & Principem*, quomodo Patres eum vocare consueverunt, Epiphanius, *Hæres. 51. Tom. 1. fol. 440. C. Edit. Paris.* Cyrillus Hierosolymitanus, *Catech. 2.* Cyrillus Alexandr. *lib. 12. in Ioh. fol. 1064. E. Tom. 4. Edit. Lutet.* Autor quæstion. V. & N. T. inter Oper. Augustin. *Tom. 4. quæst 75.* constitutum vocat Petrum Caput Apostolorum, ut Pastor esset Dominici gregis. Taceo alios. Quæ verò omnia intelligantur ratione ejusdem prioritatis, quâ Petrus *primus ordine & tempore* fuit Apostolus: Si autem extendantur ad *jurisdictionem aliquam & potestatem*, quam obtinuisset Petrus in Apostolos reliquos & totam Ecclesiam, istam appellationum gloriam elimamus æquo jure. Princeps enim propriè dictus Ecclesiæ Petrus non fuit, ut gloriantur Adversarii asserentes; Id statuendum fuisse Petrum in totâ Ecclesiâ, quod est Princeps & Monarcha in Republicâ, qui cum summâ atq; absolutâ jutisdictione dispensare de fide, leges condere in totâ Ecclesiâ observandas, & inobedientes coércere potuerit. In quem sensum à nostro non alienum ita scribit Marsilius Patavinus, *in defension. pac. pag. 203.* Quod si B. Petrus à quibusdam Sanctorum Princeps Apostolorum scribatur, dictum est largè & *improprie* sumendo vocabulum Principis, etiamsi sit apertè contrà Christi sententiam & oraculum, ubi Matth. c. 20. & Luc. c. 22. inquit; Principes gentium dominantur eorum, vos autem non sic. Ideoq; dicendum, sic Sanctos locutos fuisse, *non* propter *potestatem* aliquam à Christo *super Apostolos* sibi datam, sed fortasse, quia *ætate senior*, aut quia Christum *prius* confessus est, fuisse filium Dei consubstantialem, vel quia fortasse fuit in *fide fervention*, &c. Huc facit *primatus præstantiæ*, quum ob *personales dotes* quis inter alios eminet. Sic sanè Paulus 2. Cor. c. 11. v. 5. agnoscit τὺς ὑπερλίαν Ἀποστόλυς, qui *supra modum Apostoli* sunt, ut Vulgatus interpres vertit, i. e. *Summi* Apostoli, scilcet Petrus, Jacobus & Johannes. Non simpliciter *Apostolos* dixit, sed *magnos* & eximios, Petrum videlicet, & Iacobum & Iohannem indicans. Scribit Chrysostom. *Homil. 23.* in loc. cit. Et *cap. 2. ad Galat. v. 9.* Apostolos nominat Paulus, qui Clariores inter cœteros erant, Interprete Ambrosio, & *firmitatis* causâ *columnæ* vocabantur. Eusebius etiam *lib. 1. Hist. c. 1. fol. 2.* Apostolorum *præstantissimorum* successores meminit. Constitutos esse Apostolos Principes super omnem terram, scribit And. Cæsariensis

sarienſis *ad c. 13. Apocal. Comm fol. 701.* Intercedebat enim inter Apoſtolos *discretio* quædam *præſtantiæ* & dignitatis. Unde Euſebius Emiſſenus, *Homil in Natal. Apoſt. Pet. & Paul.* Chriſtianorum PRINCIPES vocat *Petrum, Paulum, & Andream* ita Ambroſius, *Serm. 66.* Petrus & Paulus, *inquit*, eminent inter univerſos Apoſtolos, & *peculiari* quadam *prærogativâ* præcellunt. Eo itaq; ſenſu vocatur Petrus PRINCEPS Apoſtolorum *excellentiſſimus*, à Cyrillo Hieroſolymitano, Apoſtolorum CORYPHAEUS, à Dorotheo Syro in *Synopſ.* leg. in Bibliothec. Magn. Patrum. *Tom. 7. col. 101. D.* Coryphæus Apoſtolici ſodalitii, ab Iſidor. Peluſiot. *epiſt. 142. lib. 1. pag. 37.* Poſſunt id genus plura dici in laudem Petri abſq; Monarchico faſtu, à quo liberum volumus Eundem.

§. 46. Faſtuoſi verò Pontificii adeò audaces ſunt, ut non erubeſcant aſſerere, Petrum ad tantum Imperii faſtigium elatum & ab Ipſo CHRISTO MONARCHAM univerſæ Eccleſiæ *conſtitutum* fuiſſe. Et hoc tanquam articulum fidei neceſſarium obtrudunt credendum iis, qui ſalvari cupiunt, neceſſe eſſe Petro, & Ejus Succeſſori, Pontifici Romano, ſubeſſe. Inter hos maximè celebres ſunt Robertus Bellarminus & Cæſar Baronius, uterq; Romanæ curiæ Cardinalis. Bellarmini hæc proſtat aſſertio, *lib. 1. de Pont. Rom. c. 10.* Petrus fuit totius Eccleſiæ CAPUT, *Loco CHRISTI ab ipſo CHRISTO* inſtitutus, cujus Succeſſor Romanus Pontifex. Et *lib. 3. de Eccleſ. c. 5.* Nemo poteſt, etiamſi velit ſubeſſe CHRISTO, & communicare cum Eccleſia cœleſti, qui non ſubeſſet Pontifici. Et hoc eſſe ſimpliciter de fide, tam ſeriò docet, ut contrarium ſentientes hæreſeos damnet Hæreſiarcha ſuperbus. *lib. 1. de Rom. Pont. c. 10. §. 2.* Baronius nec minus rem ita æſtimat, ut, ſine obedientiâ Sedis Romanæ nec fidem nec bona opera prodeſſe, aſſeveret, *ad Ann. 849. n. 17. Tom. 10. Annal. Eccl. fol. 69.* Scilicet nihil remittendum putant Romanæ Curiæ Adulatores, quo vel minimum faſtus Pontificum reprimeretur, aut emendaretur.

§. 47. Meritò verò nos urgemus Adverſarios, qui affirmativam tenent, ut probent, CHRISTUM *ordinaſſe* aliquando Ejusmodi Eccleſiæ Monarcham, qualem definiunt ipſi. Atq; ita poſſumus multis controverſiis anſam præcidere. Illud enim Antagoniſtæ vel ad d. 30. Februar. vel ad Calendas Græcas præſtabunt. Obſtant enim maximè loci, Matth. *c. 20. v. 25. 26.* Luc. *c. 22 v. 25. Reges Gentium dominantur eis*, vos autem non ſic. Si itaque nullum CHRISTUS ordinavit Monarcham, qui dominetur Eccleſiis: Ergò nec Petrum conſtituit. Deinde: Si Petrus non eſt conſti-

constitutus à Domino Monarcha Ecclesiæ, evanescit sæpè jactata & multis deprædicata Successio Pontificum Romanorum in Locum Petri. Ut pressius stringamus Adversarios, ita procedimus; Si Petrus fuit Monarcha Ecclesiasticus, obtinuit dominatum vel *de facto*, vel *de jure*. Non *de facto*. Ergò *de jure*. Si de jure, vel *humano*, vel *divino* Non *humano*, quod nullum est in spiritualia, *probante Laurentio Bank. Diascepf. de Tyrannid. Papæ pag. 58. 59.* Ergò *divino*. Quod probandum est: Ostendere enim debet, qui potestatem super alios se habere dicit, quoniam sibi credendum non est. *c. cum in jure. Extr. d. offic. & potest. Iud. Deleg.* Quia ejus non statur verbo. *c. cum à nobis Extr. d. Test.* Nam qui cum mandatis se venire asserit, nisi scriptis probaverit, ei non erit fides habenda. *l. un. Cod. de mandat. Princip. l. 4. l. 5. Cod de Iur. Fisc. l. unic. Cod. Theod. d. Mand. Princip Nov. 25. 26.* Præsertim in iis, quæ *suprema* sunt & concedi non consueverunt. *c. quod translationem Extr. de Offic. Legat. c. quæ super his Extr. de fid. Instrum.*

§. 48. Hæc ne quid desit jactantiæ, multa de *jure divino* splendidè proponunt Romanenses. Bozius dapsilia verba promit, quibus affirmat, Petrum & Romanum Pontificem accepisse omnem vim Regiam, potestatem atque Dominium jure divino, *lib. 3 de Eccles. Monarch. temporal. & jurisdiction. c. 14 & lib. 5 c. 18.* Audiebamus Bellarminum gloriari; Petrum fuisse totius Ecclesiæ caput, ab *ipso CHRISTO* institutum §. 46. Ex *CHRISTI institutione* Petrum Summam Præposituram primum omnium gessisse: Et post Petrum deinceps Pontifices Romanos, Petri in cathedra Successores, Lovanienses tradebant. §. 27. Nicolaus II. per Petrum Damianum, Legatum suum ad Mediolanenses, qui Ecclesiam Romanam sequi, eiq; reverentiam exhibere detrectabant, *distinct. 22. omnes*, scribebat, Christum Beato æternæ vitæ Clavigero, Petro, Terreni simul & Cœlestis Imperii jura concessisse. Christus, *dicebat Costerus*, substituit sibi *Vicarium* unum, qui Ejus vice Catholicæ Ecclesiæ præesset, nimirum B. Petrum, quem ut Pastorem cæteris Christianis omnibus præfecit. *In Enchirid. c. de Rom. Pontif. §. Esto ergo.* Sic & Coccius, Petrum Ecclesiæ universæ Principem & Pastorem *ab ipso CHRISTO* Salvatore constitutum esse, asserit, *Tom. 2. Thes. lib. 7. art. 4.* Confer & Pighium *lib. 3 Monarch cap. 2.* Canum, *Loc. comm. lib. 6. cap. 3. propos. 1.* Stapletonum *in Relect. controv. capital. 3. quæst. 1.* Nicol. Sanderum *lib. 3. de Clave David. c. 5.* cæteros. Audivimus & hanc concionem

cionem: Sed asseritur, quod est in quæstione & petitio principii. Probandum est, quod dicitur, aliàs eâ facilitate rejicitur, quâ dicitur. Pythagoricum olim erat αὐτὸς ἔφα, receptum & usurpatum ab iis, qui Præceptoris sui autoritatem habebant pro principio probandi, ut in omnibus dubiis atque controversiis valeret, *Ipse dixit*. Ignoscant verò Pontificii, quod tanti illos non faciamus.

§. 49. Frustrà itaque Adversarii *Petrum* hîc ingerunt, priusquam probaverint; Eum *à* CHRISTO *constitutum* esse *Pontificem Oecumenicum* sive *Ecclesiæ Monarcham*. Pereunt eô ipsô argumenta Pontificiorum omnia, suntq; de nihilo, quæ non diserte concludunt: Ergò PETRUS est Monarcha Ecclesiæ universæ *à* CHRISTO *constitutus* atq; declaratus, ut tanquam ipsius vice fungens Ecclesiam in terris *visibiliter* gubernet, & absolutam in quosvis exerceat potestatem.

§. 50. Ne verò nihil omninò Adversarii agere videantur, Patrocinium causæ semel susceptæ accersere conantur Romanenses ex loco, quem ventilare suscepimus, Matth. c. 16. Illis tanquam solennibus verbis Divinam Providentiam fundamentum Hierarchiæ Ecclesiasticæ posuisse, autumat Adamus Cotzen, *Comm. in h. l. q. 1. fol. 316. Primariam* in Ecclesia authoritatem heic à CHRISTO collatam esse, Petro ex illo probare conatur Gregorius de Valentia, *lib. 7. de rebus fidei. c. 2. fol. 61.* Bellarminus *lib. 1. de Rom. Pontif. c. 10.* plurimum facere pro conferendâ Petro Monarchiâ Ecclesiasticâ hoc dictum sentit. Cæteri Romanæ sedis Promachi ferè omnes inde stabilire volunt & Petro, & Papæ Regimen Ecclesiæ Monarchicum. Leg. Onuphrius Panvinius *lib. 1. de Primat. Petri part. 1. p. 2.* Petrus Cotonus *Inst. Cathol lib. 2. de Primat. Petri. c. 8.* Dissentiunt tamen in eo, quod Bellarm. *l. c.* & Rayhingius in *Enchir. Cathol. p. 1128.* statuant, Petro heic duntaxat *promitti*, quod futurus sit Ecclesiæ fundamentum & Monarcha, cùm ponantur verba *futuri temporis*: Thomas verò *4. sentent. dist. 19.* Lomb. Alex. Ales. *p. 4. q. 20.* Ioh. de Turrecrem. *lib. 2. c. 17.* Cæteri volunt, quòd PETRUS per hæc ipsa verba acceperit potestatem Ecclesiam regendi, cùm CHRISTI dicere & facere unum sint. Confer *Thes. 92.* Rem verò ita referunt; CHRISTUS 1. coactô Discipulorum Conciliô duo proponit ventilanda, unum de fide, alterum de Regimine Ecclesiastico. 2. Petrus de *priori* puncto decernit, de *posteriori* CHRISTUS clavum figit, in quo *uni* & quidem *Petro* Ecclesiæ Monarchiam tradit. Et 3. æquum judicavit, Regimen Ecclesiæ esse Monar-

Monarchicum, cum (1) pluralitas principiorum & carentia principii initia sint inordinationis, quæ à Deo sit aliena. Hæc ratio datur à Barlaamo Episcopo Hieracensi in Epist. ad Græcos. (2) Non uideatur Dominus fuisse discretus, nisi post se ejusmodi Vicarium reliquisset, quæ ratio est Auctoris glosarum *in Extravag. unam sanctam*. Cùm (3) Monarchica tanquam præstantissima forma debeatur Ecclesiæ. Est hoc argumentum Bellarmini. Sequuntur (4) Verba conferentia. *Tu* scilicet, qui hactenus solus confessionem edidisti, *es Petrus*, id est, petra in dijudicandis fidei controversiis infallibilis & Dominator universæ, non Ecclesiæ solùm, sed Reipublic. etiam, sicubi videbitur Ecclesiæ bono obesse: *Et super hanc Petram*, Te videlicet relativè, *ædificabo Ecclesiam meam*, id est, Tu & tui Successores in Episcopatu Romano eritis illa infallibilis & Dominatrix Petra, è qua pendebit Ecclesia. Hæc est Glosa Loci tot commentariis agitati, collecta ex variis Pontificiorum scriptis à Clar. D. Joh. Conr. Danhavvero. *leg. Sect. 2. artic. 6. Idea Boni Interpret. 36 p. 283*. Optimè omnia pro Pontifice Romano dicta sunt ab ingeniosis Inventoribus, ut vix in Ecclesiâ illâ fastuosâ vel quicquam decantatius audiatur. Leg. Batrad. *Comm. in Concord. Evangelist. super h. l. Tom. 2 lib 10. c. 24*. An verò vel unicum hoc ex Christo dicto secundùm mentem eorum; Petrum constitutum esse à Domino Monarcham Ecclesiæ, solidè probari possit? Est quod nunc maximè controvertitur.

PUNCTUM SECUNDUM.

EPICRISEOS.

§. 51.

Pontificii rem suam heic agi ducunt, & propterea vehementer sudant pro obtinendâ Monarchiâ Romani Pontificis præsentem Textum interpretari, nihil quicquam prætermittens, quo Romanam sedem juvare se posse confidunt. Nos non quasvis eorum congeremus quisquilias, neque singulas minutias rimabimur; sed ea spectabimus, in quibus potissimùm cardo vertitur causæ, ut Adversarios magis magisq; stringamus, quod jam ante per POSITIONES nonnullas secundùm ordinem & rationem Textûs nostri facere constitueramus, ut demum manifestum fiat; Christum heic nullam novam instituisse Monarchiam, atq; ita falsum esse, Petrum & ejus Successores ex *Institutione Christi* juxta tenorem hujus loci, Monarchicum Regimen, atq; omnem in Apostolos & universam Ecclesiam obtinuisse jurisdictionem & potestatem;

POSITIO I.

Impositio nominis Petri non infert Monarchiam Ecclesiasticam Papalem, ipsi præ cæteris Apostolis à CHRISTO concessam.

TEXTUS

Græcus

Matth. Cap. XVI.

v. 17. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, μακάριος εἶ Σίμων βὰρ Ἰωνᾶ &c.

v. 18. Κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος. &c.

LECTIO
MARTINI TROSTII.
juxt. Syr.

v. 17. *Respondit* JESCHUA, *& dixit illi, Beatus es Schemeun filius Jauna. &c.*

v. 18. *Etiam Ego dico tibi, quod Tu es Cipha.*

TRANSLATIO
THEODOR. BEZÆ.
è Græco Archetyp.

v. 17. *Tunc respondens* JESUS, *dixit; Beatus es Simon Bar Jona. &c.*

v. 18. *Et ego tibi dico, quod tu es Petrus.*

VERSIO
SEBASTIANI CASTELLIONIS.
Edit. Basileæ An. 1556.

Nn. 10. *Et* JESUS *ei respondens: Beatus es, inquit, Simon Jonaide. &c. Et Ego quoque tibi dico; Tu es Petrus & in hac petra construam meam Ecclesiam, quam orci portæ non superabunt,*

VERSIO

Versio
Pauli Tossani.

℣. 17. Und JEsus antwortet und sprach zu ihm; Seelig bistu Simon/ Jonas Sohn. &c.
℣. 18. Und ich sage dir auch/ du bist Petrus. &c.

EVOLUTIO.

§. 52.

MUltum operis impendunt Adversarii colligendis *PRAEROGATIVIS*, quibus præsumunt Primatum Petri atque Pontificatum probare. Roffensis, cùm promitteret, se ostensurum, quòd Summus Pontifex, Monarcha & totius Ecclesiæ Caput fuerit Petrus, primò ex Scripturis, deinde ex Patribus, *prærogativarum* fuco deceptus atque fascinatus; *Age*, inquit, *primùm* ex Petri *prærogativis*, quæ non paucæ sunt, illud ostendemus. *In Confutation. artic. 25. Luther.* Prærogativæ, *scribit Wilhelm. Lindanus*, luce quavis meridianâ clariùs singularem Petri Majestatem nobis demonstrant. *Panopl. Evangelic. lib. 4. cap. 81. fol. 591.*

§. 53. Becanus Jesuita tantarum prærogativarum, quibus Petrus pollere fertur, tredecim colligit, *Tom. 5. Opusculor. lib. 2. de Republ. Ecclesiast. c. 6. p. 692. seq.* Conf. *Manual. c. 4. n. 45.* Bellarminus *l. 1. c. 17. de Rom. Pont.* viginti earundem octo recenset, quarum *viginti è S. Scripturâ* deducit, *octo* reliquas *ex traditione* sumit, utpote ex Matth. *Sex.* ex Luc. & Johanne *quinque*, ex Actis & Pauli epistolis *novem:* Ex traditione cæteras, qua proditur, quod Christus suis manibus solum Petrum baptizarit, quod solus Petrus à Christo ordinatus Episcopus fuerit, quod sub finem vitæ Christus ipse Petro dignatus sit apparere, & roganti, quo vadis? Venio, respondere, Romam iterum crucifigi? *Controv. 3. lib. 1. de Pontif. Rom. c. 17. - 24.* Similia leg. *Tom. 1. Concilior. à Severino Binio, edit. part. 1. fol. 22.* Quantis eget mendacium, ut verum videatur! Non eget veritas simplicissima & aperta tam extortis ac violentis suffragiis, sed ipsa sibi satis est, *scribit Lutherus in eâdem causâ contrà Eccium. Tom. 1. Ien. Latin. fol. 229.* Argumentum Pontificiorum sit tale; Cuicunque multæ competunt prærogativæ, ille est *Monarcha* Ecclesiæ. Atqui Petro competunt multæ prærogativæ. Ergò.

§. 54. Distingvimus verò inter *prærogativas Personæ, & Officii. Prærogativæ*

gativa & eminentia *Persônæ* cum personâ exspirat; Personalia enim & privilegia singularia ad Successores non veniunt: *Prærogativa* autem *Officii* manet, demptâ personâ. Quam distinctionem hîc applicamus. Equidem concedimus *Petro prærogativas personales*, sive illas S. Scriptura doceat, sive Patres tradant, ad Successorem aliquem nequaquam sese extendentes, quibus *Persona, non officium*, perfertur aliis: Hæ verò *prærogativæ Personales* non inferunt Oecumenicum Pontificatum, aliàs foret *Pontificatus Personalis*, qui *unà cum Personâ exspiraret*, quod nunquam velint Adversarii; Actum enim esset de Pontificatu Romano, Petrô jam dudum demortuô. *De prærogativis Officii Monarchici* quæritur, atque, quia Petrus tale officium non habuit, neque ejus quidem prærogativas habuisse, manifestum est. Hinc Nos, quemadmodum negamus, Petrum fuisse Ecclesiæ Monarcham; Sic nos possumus concedere, Eum habuisse ullas prærogativas quæ ipsum aliquo gradu Ecclesiastici Officii atque potestate *Superiorem* reliquis Apostolis constituerint. Et sanè, oporteret istas prærogativas, si essent prærogativa *Officii* inveniri in omnibus, in quibus *ipsum Officium*. At res longè se aliter habet. Nam quæcunque enumerantur ab Adversariis, ea ipsa *Petro* sunt *propria*, ut nihil juris in eis habeat vel Pontifex Romanus, vel quispiam alius. Ergò non sunt prærogativæ *Officii*. Quia verò non sunt prærogativæ *Officii*, sed *personæ*, non potest ab his personalibus prærogativis fieri collectio ad officium, neque inde evinci Pontificatus Romanus. Quemadmodum enim ritè colligere non possum; Petrus multas habuit inter Christianos prærogativas: Ergò est constitutus Rex Romanorum. Ratio; quia *prærogativæ* illæ *personales* non pertinent ad *munus Regium*. Ita etiam non possum inferre; Petrus multas habuit inter Apostolos prærogativas: Ergò constitutus est Pontifex Romanus vel Monarcha Ecclesiæ. Ratio est; quia *prærogativæ* illæ *Personales* non pertinent ad *Officium Pontificatûs*. Major itaque Adversariorum ita est limitanda; Cuicunque competunt prærogativæ *Officii Monarchici Ecclesiastici*, ille est Monarcha Ecclesiæ. Jam verò Minor de Petro est falsa. Ergò Petrus non est Monarcha Ecclesiæ.

§. 55. Et quid? Posset quis præstantiores *Pauli* prærogativas allegare, ex quo tamen *primatum Monarchicum* in gratiam Pauli inferre nulli permitterent Pontificii, veluti nec Theoph. Raynaudus Sorboniſtæ concedere vellet, *Petrum* pariter & *Paulum* fuisse Capita Romanæ Ecclesiæ,

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0040
DFG

cleſiæ, quod obſervatum eſt nuper ex illorum concertatione, cùm tamen pro Sorboniſtâ facit, quod Patres & alii *Petrum & Paulum pares* Apoſtolorum Principes pronunciaverint, Chryſoſtomus Comm. in *Epiſt ad Galat. cap. 2. fol. 988.* Eraſm. Roterodam. *Interp.* Ambroſius *lib. 2. de Spir S cap. 12.* Bernhard. Claravall. *Serm. 1. in feſt. Petr. & Paul fol. 105. col. 1. D Oper Edit. Pariſ* Maxim. *Serm. 66.* Conf. Leo. *Serm. 1. in Natal. Petr & Paul* Quin imò quod Gregorius diſertè ſcripſit; Paulum ad Christum converſum eſſe effectum *Caput* Nationum, quia obtinuit totius Eccleſiæ Principatum *Lib. 4. in lib. 1. Reg. cap ult. fol m. 327. H.* Hinc eosdem titulos Petro & Paulo tribuunt. Hieronymus, *in cap. 54. Eſa.* Principes Apoſtolorum nominat Chryſoſtomus, *Hom. 32 in ad Roman.* Columnas Eccleſiæ. Leo l. c. *Geminum* Oculorum *Lumen* in Eccleſiæ corpore. Venantius Fortunatus, *lib 3. Carm.* Fidei Turres, quas Urbs, Caput orbis, habet.

§. 16. Sunt præterea, qui Paulum proponunt Petro, eidem majora attribuunt: Equidem, Paulus illuſtriori modò ad Apoſtolatum vocatus eſt quàm Petrus, videlicet, *à Christo in ſtatu exaltationis*, præeunte luminis cœleſtis ſplendore, & voce *cœlitùs* demiſſâ. Ipſe ſolus à Domino appellatur Vas Electionis. *Act. c. 9 v 15.* Paulus raptus fuit in tertium cœlum, ibiq; audivit τὰ ἄῤῥητα. *2. Cor. c. 12. v. 4.* Christus poſt aſcenſionem Paulo in viſibili formâ apparuit. *Act. c. 23. v 11. 1. Cor. c. 15 v. 18.* Primus ille à Spiritu ſancto mittitur prædicaturus Gentibus. *Act c. 13 v. 1.* Unde etiam Paulus καὶ ἐξοχὴν *Apoſtolus* vocatur: Petrus non item: Paulus in veritate fidei ſemper ambulavit: Petrus autem ſimulando erravit, unde Paulus in faciem ei reſtitit. *Gal. c. 2. v 11.* Paulus plures Eccleſias plantavit, & plus omnibus laboravit. *1. Cor. c. 15. v. 10.* plura pro Christo & Ejus Evangelio pertulit. *2. Cor. 11. v. 23.* Ejus ſcripta etiamnum viventis citantur, & quidem à Petro. *2. Epiſt. c. 3. v 15.* Et fuit *ratione Sapientiæ* Petro major, ipſo Bellarmino fatente. l. c. Veteres, cum Apoſtolorum mentionem faciunt, Paulum primo loco collocant. Irenæus *lib. 1. adverſ Hæreſ c 9* Epiphan. *Hæreſ 34.* Apoſtolorum *primum*, Chryſoſtomus *Paulum* appellat. *Homil. 3 in Matth.* Apoſtolorum *præcipuum*, Emiſſenus (ſi tamen is autor eſt) *in Homil. de Nat Apoſt. Petr. & Pauli* Apoſtolorum *Maximum*, Origenes, *Homil 3 in Num c 3.* Sic itaq; à prærogativis perſonalibus fas eſſet argumentari ad Officium Monarchicum: Paulus eſſet Papa atq; jure ampliori quàm Petrus.

§. 57. Supersedere heic possemus labore, ut inquireremus in prærogativam illam, quâ opinantur Pontificii, ratione *mutati nominis* Petro debere jura Pontificatûs atq; dominatûs Monarchici, ex superiori discursu ita ratiocinantes; Si nullæ, nisi prærogativæ *Officii* inferant Pontificatum, eundem nec infert prærogativa mutati nominis. Ratio est; quia mutatio vel impositio nominis est *prærogativa personalis*, nihil commune habens *cum Officio*. Et procedit collectio ab universali. Atqui, verum est prius & suprà probatum. Ergò & posterius. Ne autem (ut solent etiam ex minimâ occasione magnos captare Triumphos, & sibi plausus excitare) calumnientur Adversarii, Nos eorum argumenta dissimulare, nolumus iis abnuere.

§. 58. Tres desumit Bellarminus *ex c. 16. Matth.* eminentias, quibus Primatum atque Pontificatum Petri, ut metere possit Papæ, astruere nititur. Potissima inter illas est *Mutatio* nominis *Bar-Jonæ*, propterea etiam primo loco atque severè ab Adversariis tractatur. Quorum vestigia prememus, ut & initio de *primâ* agamus atque fusiùs, de cæteris posteà atque brevius. Reliquæ jam non ad nos, qui inter limites Textus nos domi continemus.

§. 59. Prima Petri prærogativa est, *scribit Becanus*, quòd CHRISTUS soli ipsi inter omnes Apostolos, *proprium nomen mutaverit*, quæ prærogativa illi communis est cum Abrahamo, qui cùm anteà vocaretur Abram, id est, Pater excelsus, posteà vocatus est Abraham, id est, Pater multitudinis. *Gen. c. 17. v. 5. & c. Tom. 5. Opusc. l. 2. de Rep. Ecclesiast. c. 6. de Prærogat. Petr. f. 692.* Sic jam ante Becanum scripserat Bellarminus; *Mutationem* nominis Petrini esse *primam eminentiam*, quâ CHRISTUS dignatus est Petrum, & propterea significare Dominium Monarchicum, quòd CHRISTUS *Matth. c. 16.* Petro tale nomen dederit, quòd Syriacè *Petram*, Græcè verò *CAPUT* significet. *Lib. 1. de Rom. Pont. c. 17.* Autor, apud Severin. Binium, *Tom. 2. Concil. fol. 22.* Ipse DOMINUS, *inquit*, in *singularem* prærogativam sic loquitur ad Petrum in Evangelio; *Beatus es Simon Bar Jona*, &c. Hæc profectò *singulariter Petro*, *primo* Romanæ Ecclesiæ Pontifici, nulli aliorum, dixit DOMINUS.

§. 60. Respon. Mutationem circa nomina imposita aliquoties factam esse, vel ipsa Antiquitas docet. Sic Principio divino in Veteri Testamento viris, fœminisque mutatum nomen legimus, quâ de re elegantem libellum scripsit Philo Judæus, quem edidit D. Höschelius,

περὶ τῶν μετονομαζομένων καὶ ὧν ἕνεκα μετονομάζονται: In quo de nominis Abrahami, Saræ & Jacobi cum primis disputat; Sed ita, ut Judicium Jos. Scaligeri, quod *lib. 1. epist. 13.* ad Gilbertum Seguinum de eo exposuit, quòd scilicet Hæbraismi non magnam, neq; accuratam habeat experientiam, utpote ex Helleniſtarum genere, ſatis exprimat.

§. 61. Aliud autem eſt, *alicui nomen* aliquod *aliud* ſuperimponere; Et aliud, *Nomen conſvetum mutare*, ut fiat illius proprii & conſveti nominis antiquatio. Sic legimus quidem de Abrahamo, quòd Deus, cum vocabatur *Abram*, illi non aliquod *aliud* nomen attribuerit, ut vocaretur *Abram*, *Abraham*; ſed quod nomen *Ipſius ſolitum* mutaverit, ut ampliùs non *Abram*, ſed *Abraham* nuncuparetur; prout *l. c.* legimus. Atque ita Petri nomen mutatum eſſe ex S. Literis non conſtat. Aliud quidem *priori* additur; ſed *prius* non antiquatur. Nusquam enim Christus dixiſſe legitur ad Petrum; *Non erit ultrà nomen tuum Simon*, ſicut de Abrahamo olim Jehova dicebat; *Non vocabitur ampliùs nomen tuum Abram, ſed erit nomen tuum Abraham*. Tu es Simon, filius Jona, tu vocaberis Cephas, inquit Christus *Ioh. c. 1. v. 43.* Beatus es Simon Bar Jona: Et Ego dico tibi; *Tu es Petrus*, profatur Dominus *in Textu noſtro*. Quæ, quæſo, hîc eſt nominis mutatio? Nicolaus de Lyra totam Nominis cujus *in Textu noſtro* mentio fit, rationem evolvens, nihil iſtiusmodi invenire potuit; *Bar-Jona*, ſcribit, *filius Johanna* explicatur: *Bar* enim id eſt, quod *Filius*, *Jona* autem ponitur per diminutionem ſubtractâ mediâ ſyllabâ pro JOHANNA, unde eſt ibi compoſitio ex integro & corrupto: Unde *Barjona* hîc accipitur, ac ſi diceretur *filius Johannis*, propter hoc dicitur Joh. c. 6. *Simon Johannis*. Dicitur autem hic beatus, quia *confeſſio* veræ fidei ducit ad beatitudinem. *Et Ego Tibi*, inquit Dominus; *Tu es Petrus*, id eſt *Confeſſor Petræ* veræ, quæ Christus eſt factus, &c. Hæc ille, *Gloſſ. in Matth. c. 16.* Hugo de S. Charo. *Tom. 6. oper. Comm. in Matth. c. 16.* non aliquam Petri nominis antiqui vel immutationem, vel abrogationem, ſed *innovationem & confirmationem ejusdem* agnoſcit. Et certè, de Abrahamo conſtat, quòd poſt mutationem ſui nominis ampliùs non appellatus fuerit Abram, ſed Abraham. Contrà Petrus utrumque, quod accepit, retinuit nomen. Leg. *Ioh. c. 1. v. 41. c. 6. v. 8. 68. c. 13. v 6. 9. 36. & c. 16. v. 15. Matth. c. 16. v. 16. Luc. c. 5. v. 8.* Et quidem poſt vocationem aliquando vocatur nudè *Simon*, ut legere eſt *Matth. c. 17. v. 5. Luc. c. 22. v. 31. Ioh.*

30.
29.
28.

Ioh. c. 21. v. 15. 16. Aliquando verò cum adjectione & cognomento, SIMON PETRUS, *Mat. c. 16. v. 16. 2. Petr. c. 1. v. 1.* Falsum itaq; est, quod Bellarminus asseruit, Simonem deinceps ferè semper vocatum fuisse *PETRUM.* Et quod maximè notandum, neque Apostolus, *Ioh. c. 21. v. 15.* ubi *Petro Monarchicum Regimen* à CHRISTO collatum fingunt, nec *Act. c. 15. v. 13.* Ubi Petrum Monarchicam suam potestatem exercuisse asserunt, vocatur Petrus, sed SIMON. Crasso itaque elencho similium laborant Jesuitæ, inducentes exemplum Abrahami, ejusq; mutati & antiquati nominis soliti. Et Becanus sibi non constare videtur, quòd affirmet, prærogativam Nominis Petro communem esse cum Abrahamo: Sequitur enim inde, (si tam valida est ejus ratio, ut probet Monarchiam Ecclesiasticam) Abrahamum fuisse Papam Romanum. Ergò falsus est Jesuita, falsus est Autor apud Binium, & omnes alii falsi sunt, qui credunt, Petrum fuisse *primum* Pontificem Romanum. Quis enim ignorat, Abrahamum Petrô longe fuisse priorem?

§. 62 Dare interim possumus Becano, non caruisse nominis novi impositionem mysterio. Patres nonnulli aliquod viderunt, quamvis non omnes idem: Nullus tamen illud *Oecumenici Pontificatûs* Sacramentum vel fando capere potuit. Chrysostomus, *Homil. 28. in Iohan.* scribit, CHRISTUM hac ὀνοματθεσία ostendere voluisse, se Eundem esse, qui Vetus Testamentum instituit, quia scilicet pariter mutavit Abrahami, Saræ, Jacobi, nomina. Idem more suo repetit Theophylactus, *in cap. 1. Iohannis*, ubi addit; Scias autem, quòd *SIMON* interpretatur *obedientia*, *Jonas* verò *columba*: Igitur *mansvetudinis*, quæ *columbam* significat, *filia* est *obedientiæ*: Et qui habet obedientiam, etiam *ipse Petrus* efficitur *per obedientiam* proficiens, ut *firmetur in bono.* Ex Theophylacto in suum fundum transtulit Jansenius *in Concord. Evangel. cap.* 17. Augustinus, *Tract. 7. in Iohan.* doceri, *notat*, ædificandum nobis esse *super Petram*, scilicet eam, quæ est CHRISTUS. Talia & id genus alia legimus: Non verò invenimus apud ullum in puriori Antiquitate Oecumenicum Pontificatum hinc exstructum. Satis est, propterea à DEO nova hominibus vel imponi, vel accepta eorum nomina immutari, *ut divini beneficii perpetuum sint monumentum*, Chrysostomo monente, *Homil 18. in cap 1. Iohan.* Causam fuisse, *scribit Anton Walæus, Tom. 1. oper. Loc. de Function. Ecclesiast. pag.* 411. propter quam CHRISTUS Apostolum vocavit Petrum, quia fuerunt *duo Simones* inter Apostolos,

los, quorum distinctionis gratiâ uni CHRISTUS indidit nomen Canitæ seu Lebbæi, alteri nomen Petri seu Cephæ. Si hoc: quæ quæso heic Monarhiæ nota?

§. 63. Nec quicquam juvat vel Bellarminum vel Becanum *l.c.* dixisse; SIMONI fuisse tale nomen datum, quod Syriacè *Petram*, Græcè verò *Caput* significat. Nulla enim est consequentia Nominis ad rem, alioquin valeret; Nominatur Petrus: Ergò est Latomus sive lapidum Sculptor. Apud Euseb. *lib. 1 Hist. Eccl. c. 12.* mentio fit alicujus Cephas, quem Clemens Alexandrinus ex septuaginta Discipulis fuisse censet. *lib. 5.* ὑποτυπώσεον. Sic etiam Hect. Pint. *in c. 1. Dan.* Non solùm Petrus, *scribit*, sed etiam unus ex LXXII. Discipulis fuit *Cephas* appellatus. Citatq; in rei probationem Doroth. & Hippolith. antiquos Autores. It. Oecum. *in Act.* Georg. Eder. *in Oecon.* Conf. Sixt. Senens. *Bibl. Sacr. lib. 2.* Ergò ille Discipulus fuit Pontifex Romanus. Fiat Syllogismus! Verisimum.

Discordant rebus nomina sæpè suis.

quod experimur. Deinde de nomine Petri Apostoli Lyranus sic scribit; Quia Tu es *Petrus*, id est, *Confessor Petræ* veræ, quæ Christus est factus: Et super *hanc Petram*, quam *confessus* es. i. e. super Christum ædificabo Ecclesiam meam. *Glos. in loc. Matth. c. 16.* Sic etiam Ioh. Ferus, *in c. 16. Matth.* commentatur; *Petrus* es, quia *suprà Petram* stas. Vides, Petrum sic appellatum esse propter *fidei confessionem*. Hæc autem mutatio nominis etiam nos concernit: Sic enim prædictum de credentibus; Et vocabitur tibi nomen novum. &c. Petrus ergò à petrâ denominatur, non, quia super ipsum tanquam petram Ecclesia ædificanda; sed quia verâ fide super Petram Christum se ædificaverat, quod cùm omnibus credentibus sit cum Petro commune, ideò & ipsi vocantur *Lapides vivi.* 1. Pet. c. 2. v. 5. Tot ergò, si assertioni Bellarmini & Becani inest pondus, habebimus *Petros* atque *Papas*, quod habemus in Ecclesia Christianos atq; confessores. Multos etiam in eo, quod asserunt! Petrum Syriacè Petram, Græcè verò CAPVT significare, habent Bellarminus & Becanus suæ fidei contradicentis. Hugo Cardinalis *in h loc. Matth. 16.* scribit; Græci Cepham vocant Petrum. Ergò non Syri: Græci enim & Syri videntur hîc contradistingui. Laur. Valla, *in Declamat de constant donat.* negat, *Cepham* esse Græcum & significare *Caput*. Ita & Cajetanus, *in cap. 1. Ioh.* Evangelista, *scribit*, de

industriâ interpretationem appoſuit; *Cephas* ait, quod interpretatur *Petrus*, non *Caput*. Joh. Ferus, *in c. 1. Ioh.* Ridiculum eſt, *ait*, quod quidam per *Cephas Caput* interpretantur. Non itaque ulteriori refutatione digni, ſed ludibriis & riſui exponendi erunt magni nominis Socii, Bellarminus & Becanus Pariter & illi, de quibus Cæſar Baronius *ad annum CHRISTI, 31. No 27.* ſic ſcribit; Sunt ex noſtris Scriptoribus complures. & primus omnium Optatus Milevitanus, (*l. lib. 2 contr. Parmen non longè ab initio Tom. 4. Biblioth. Patrum*) qui nomen *CEPHAS* non a Syrâ Linguâ, ſed à Græca ἀπὸ τῆς κεφαλῆς *Caput*, interpretantur. Fidem optati ſecuti ſunt Pontifices Romani, Vigilius & Anacletus, qui ſcripſerunt, nomen Petri Syriacum Cephas interpretandũ *ex Græco* κεφαλὴ *Caput*: ille ſc. in Epiſt. quæ exſtat apud Baronium *ad annum CHRIST 537.* Hic in decreto Gratiani *diſt. 22. can Sacroſancta.* Cum ſatius imperitiæ ludibrium debere intelligentibus Cardinal Nicolaum Cuſanum, qui *lib. 2. de Concordantiâ Catholicâ.* ſua ſatis de voce *Cepha* expoſuit ſenſa, Cloppenburgii erudita mens eſt, *Exercit. Theolog. Disput 7 de Eccl. Cath. Sect. 3. theſ. 15.*

§. 64 Atque adeò nihil obtinuerunt hactenus jactantiâ mutati nominis Apoſtoli, ut jacturam ſuæ exiſtimationis videantur pati Pontificii. Et ſi vel maximè concederemus CHRISTUM Petri nomen mutâſſe, nullatenus tamen inde ſequeretur Pontificatus Oecumenicus vel Regimen Monarchicum. Illud enim *nec Petro ſoli abſolutè, nec ſoli inter Apoſtolos* obtigit. Non *ſoli abſolutè*; Pluribus enim in V. T. immutata ſunt nomina. Non *ſoli inter Apoſtolos*: Nam primò filii Zebedæi acceperunt à CHRISTO nomen *Bonaerges* Marc. 13. verſ. 17. Vnde Arias Montanus, *in cap 3. Mar* DOMINUS, *ſcribit*, Johanni & Jacobo nomina *mutabat*, quos vocabat *Bonaerges*. Ergò vel Johannes & Jacobus erunt *Monarchæ* Eccleſiæ, aut mutatio nominis non infert Regimen Monarchicum. Si illud, habuit uno tempore Eccleſia tres ſimul Monarchas, Petrum, Johannem & Iacobum, quod abſurdum. Relinquitur, mutationem nominis non ingerere Regimen Monarchicum.

§. 65. Ad rem eſſe, arbitror, quod Petr. Ravanellus *in Bibliothec. Sacr part. 2 fol 146.* ad voc. *Nominis* adnotat, hunc in modum ſcribens; Veteres ſoliti erant *nomina mutare*, aut *nova nomina*, vel *cognomina*, indere *ſervis* & miniſtris ſuis atque adeò iis, in quos imperium & poteſtatem obtinebant, ut per hoc ſignificarent, eos *ſibi ſubjici*, aut in album

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0046
DFG

bum domesticorum ac ministrorum suorum esse receptos, Exempl. Pharao Neco Eliakimo. *2. Reg. c. 23. v. 34. 2. Chron. c. 36. 4* Præfectus Eunuchorum Danieli & Sociis, cùm recepti sunt in aulam Regis Babyloniæ. *Daniel* 1. *v.* 7. (Leg. Hect. Pint. *in c.* 1. *Dan fol.* 12.) Sic Christus filius Zebedæi *Marc.* 3. *v.* 17. Simoni. *Marc.* 1. *v.* 16. *Ioh. c.* 1. *v.* 43. cum istos recepit in numerum Discipulorum & ministrorum suorum: *Subjicitur* ergò Simon nominis Petri repetitione *Petræ* Christo Domino. Ex quo constat, Bellarminum ineptè Dominatum Petri ex mutatione nominis ejus adstruere. Ratio, quod *subjectio* non congruat *ad* tantum *dominatum.*

§. 66. Excipit Bellarminus ad exemplum filiorum Zebedæi. (1) Nomen illis *non mutatum*, sed *aliud* insuper datum esse. Resp. Idem de Petri nomine constat: Ergò de *Hoc* & *Illis* idem sit Iudicium. (2) Nomen *Bonaérges* Zebedæi filiis impositum, fuisse potius *cognomen* quàm nomen. Resp, De Petro idem affirmatur *Matth. c.* 10. *v.* 2. *Luc. c.* 6. *v.* 14. SIMONEM, ὃν καὶ ὠνόμασε Πέτρον, quem *cognominavit* Petrum. *Actor c.* 10. *v.* 5. 18. Accersi Simonem, qui *cognominatur Petrus.* Confer. *v.* 32, *& c.* 11. *v.* 13. Idem confirmant ea S. Scripturæ dicta, in quibus hic Apostolus vocatur *Simon Petrus* utroq; nomine conjuncto *Matth. c.* 16. *v.* 16. *Luc. c* 9. *v.* 20. *Ioh. c.* 18. *v.* 10. *c.* 21. *v.* 2. Idem constat ex Chrysostomo asserente, Petrum *COGNOMEN* sortitum esse ob immutabilem & immobilē fidē. *comm. in c.* 2. *Galat. fol. m.* 989. Hinc non aliter posfunt quàm idem sentire magni nominis Papistæ. Salmero, *Comm. in* 2. *Petr.* 1. Non contentus fuit dicere *Simon*, quod est *nomen proprium*, sed addidit *Petrus*, nomen à Christo impositū. Hoc congruit verbis Christi; Tues *Simon*, filius *Iona*, tu vocaberis *Petrus.* Iuh. Ferus. *in c.* 16 *Matth.* Initiò, *inquit*, vocatur *Simon*, additur deinde à Christo *Cognomen* Petrus. Accedunt Patres in majorē fidē atq; rei confirmationē, qui data exempla *ut paria* conferunt. Chrysost. *Homil.* 18 *in c.* 1. *Ioh.* Hunc, *inquit*, Petrum appellavit, Iohannem verò *filium tonitrui.* Theophylactus; Quamobrem autem agnominat hunc quidem Petrum, illos autem filios, *inquam*, Zebedæi, filios tonitrui. Et quid? Marcus unâ phrasi exprimit, quod *Simoni & filiis* Zebedæi factum; ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον. Et ἐπέθηκεν αὐτοῖς (Iacobo & Iohanni) ὄνομα Βοανεργές *c.* 3. *v.* 16. 17. Si itaque illud nomen *Petrus* Simoni fuit signum Regiminis Monarchici in Ecclesiâ, quid quæso fuerit nomen Bonaer-

ges filii Zebedæi? Vbi deliberent Papistæ; Num Petrus cæteriqúe discipuli prærogativam tantæ dignitatis prænunciam jam tum intellexerint, an posteâ demum cognoverint? Si jam tum intellexisíent, quis credat, contentionem fuisse intereos postmodùm orituram, quis eorum foret major? Lis enim fuisset decisa. At contenderunt posteà, nec in ultimâ cœnâ acquiescebant. *Luc. c.22.v.24.* Si posteà demum cognoverunt, quis, ubi, & quibus verbis exposuit? *Matth. c.16.* quidem CHRISTUS *de nomine agit*: At non *declarat, signum* esse *futuri Regiminis Monarchici.* Si enim declârasset, utiq; posteà Discipuli de Primatu non disceptassent: At disceptarunt de eodem. Ergô non declaravit.

§.67. Deniq; in SAVLO traditur exemplum mutari nominis, omni exceptione majus. Etenim notissimum est inter Christianos, post CHRISTI ascensionem *Sauli* conversi nomen antiquatum, eumq; *Paulum* nuncupatum. *Actor. c.13 v.9.* Quo quoq; nomine imposterum fuit appellatus, ut ex Actis & Epistolis constat. Et creditum est antiquitùs, Paulo mutatum esse nomen in hanc formam è nomine Sauli, non ut Primatus ostenderetur, sed ut cohiberetur, & constitueretur paritas. Præ multis aliis unicum Chrysostomum in hujus rei testimonium adducimus, qui, *Homil.1 in c.1. Roman.* ita scribit; *Qua*, quæso, *ratione* illius *nomen mutavit*, & *Saulus* qui esset, *Paulum* nominavit? Vt ne hac quidem parte *reliquis Apostolis inferior* esset, sed quod *Apostolorum Coryphæus* quasi *præcipuum* habet. *Hic* (Paulus) quod posideret, imò *majoris dispensationis causam acciperet*, majorisque necessitudinis argumentum sumeret. Quorum sensum sic exprimit Theodulus Cœlosyriæ Presbyter; Ab *SAVLO* propterea in *Paulum* sanè permutatum est nomen, *ut ne inferior esset* Apostolorum Coryphæo Petro. *in Epist. ad Rom. cap.* 1.

§.68. Neque tamen desunt alii, qui pariter sentiunt, Paulum Apostolum non fuisse inferiorem, moti tam re, quàm nominis impositione, ut *illos pares* prædicaverint. quin imò præ cæteris Apostolis omnibus extulerint. Leo I. *Serm.1. in Natal. Apostol. Petr. & Paul.* nuncupat Petrum & Paulum Apostolorum præcipuos. Et *ibid* ita scribit; In horum (Apostolorum) excellentiâ meritò est exultantius gloriandum, quos gratia DEI in tantum apicem inter omnia Ecclesiæ membra provexit, ut eos in corpore, cui Caput est CHRISTUS, quasi geminum constitueret lumen oculorum, de quorum meritis atque virtutibus, quæ

omnem

omnem loqvendi superant facultatem, *nihil diversum*, nihil debemus sentire discretum, quia illos & electio *pares*, & *labor similes*, & *finis* fecit *æquales*. Marsilius Putavinus, *in defens. pac. part. 2.* breviter, sed congruè rem ita exponit; Paulus fuit *par officio & dignitate* Petro *non inferior*, licet Petrus fuerit *ætate Senior & tempore prior* Pastor. Bartholomæus à Chasaneo, *in Catal. glor. mund. part. 3. consid. 31. §. 2. ex c. Paulus caus. 2. quæst. 7. jur. canonic.* colligit, quòd Paulus fuerit *æqualis* Petro. Ludovicus Vivaldus. *in oper. Regal. in Tr. de pugnâ part. sensit notab. 4. vers. Paul. Apost.* scribit, quòd Paulus in multis Petro *sublimior* fuerit: Hinc esse, quod *in Bulla* sive *Sigillo* plumbeo ponatur PAULUS *à dextris*, Petrus verò *à sinistris*. Quæ quidem ita conciliare studet Bellarminus, *lib. 1. de Rom. Pontif. c. 27.* Fortasse, *inquit*, consultò id Veteres observarunt, ut *ex duobus summis Apostolis* modò *unum*, modò *alterum* (in diplomatibus & numismatibus) anteponerent. Nimirum ut eo modò significarent, hos Apostolos vel *pares* esse inter se, vel certè *ignorari*, uter alteri præstet. Dignum meherclè observatu Oraculum vel Delphicô majus! Vtrumque ipsius membrum, quodcunque demum verum sit, facit pro nobis. Si *illud*; Petrus non est Monarcha Ecclesiæ, habet enim *parem*, nempè Paulum, quod est contrà naturam Monarchiæ, quæ ab *uno* nomen habet, atque adeò, ut Dionysius Petavius Aurelianensis Jesuita, contrà Richerium, de proprietate Monarchiæ acriter disputet, illam non multis vel pluribus, sed *uni tantùm* propriam esse posse. Ratio; Plurium enim potestas opponitur potestati *unius*, sicut unum vel unitas multitudini. *Theologic. dogmat. Tom. 2. lib. 1. de Hierarchiâ Ecclesiasticâ lib. 3. Cap. 15. n. 9.* Quin imò, habet Petrus *Superiorem*, diplomate repræsentante, *Paulum à dextris*. Ergò non est Pontifex summus. Si *hoc*, (quod *ignoretur*, uter alteri præstet (nondum constat, an Petrus, an verò Paulus fuerit Monarcha Ecclesiæ. Falsus ita Papa, qui jactat, se esse *Petri* Successorem & jure imitari mutationem nominis: Et hoc, quod soleant Monachi in claustrorum ingressu, & Pontifices Romani elatiores in aditu fastigii Ecclesiastici, post acceptam mitram Pontificalem, nomina mutare, tralatitium est, quo de nonnulla deliberare hac occasione lubet.

§. 69. Monachi, crescentibus in Ecclesiâ superstitionibus, religiosum putârunt, inire claustra impositis nominibus novis, unde variæ nominum mutationes institutæ sunt. Inter Capucinos, hic Seraphim,

30. 29. 28.

alter Cherubim, tertius Spiritus, alius aliter vocatur, ut refert Seratius in *Ios pag. 13.* Bencius Iesuita & Orator Romanus prius Plautus nominabatur, ordinem ingressus Francisci sibi nomen sumsit. Sic Antonius de Padua Fernandus dictus erat prius. Ratio est tantæ mutationis; quia Monachismum Baptismo æquant, quo de negotio latè disputat Hieronymus Platus de Bono Statûs Religiosi. *lib. 1. c. 13.* Ubi adducit Thomam asserentem, per susceptionem vitæ religiosæ peccata non ita remitti, ut gratis relaxentur, sed ita, ut verisima & maxima pro iis satisfactio reddatur. Nam cum voluntas, quæ, ut ille ait, carior est, quàm res omnes mundi, DEO donatur, & in ejus servitutem redigitur, jam plenè pro omnibus delictis præteritis satisfactum est, quoniam id datum est, quo nihil majus ab homine dari poterat: Adducit etiam Th. Waldensem, qui meminit sanctisimi cujusdam viri, qui visione quadam se hoc edoctum ostendebat, eandem gratiam dimitti super vestimentum Monachi, cum sanctum habitum indueret, quam viderat super baptisma.

§. 70. Imitatrices istius religiositatis fuerunt mulieres quædam, quæ, ut inter Monachos tutò laterent, fœminina removerunt nomina, commemoratur hoc de Susannâ quadam sub nomine *Iohannis* latitante à Radero in Menæo & Martyrolog. *pag. 113.* Item, de Eugeniâ, quæ *Dorothei* nomen assumsit. *ab eodem p 3.* de Eugeniâ alterâ, quæ *sub Eugenii* nomen sese abdidit, de Evphrosyna, quæ *Smaragdi*, de Hildegunde, quæ Iosephi nomen adscivit *ibid. 10.* Sed has linquimus suis Sociis leviculas, & progredimur ad Pontifices.

§. 71. Iod. Lorichius *in Thesauro Cathol. v. Papa n. 13. scribit*: Electus ex hominibus: *in Papam* propter eminentissimam dignitatem quasi *novus homo* censetur factus, ideòque prioris vitæ statum penitus mutat, nihil ejus retinens in exteriori habitu, Quamobrem si Monachus eligatur in Papam, exuit se habitu Monachatûs, quod neque Episcopis, neque Cardinalibus ex Monachis electis licet. Indignum quippe esset, vel indecorum saltem videretur, illum regulis unius alicujus conventûs aut Monasterii obstringi, qui regularum omnium & singularum, quin imò totius Ecclesiasticæ disciplinæ solus est & unicus moderator. Ob hanc quòque rationem *nomen suum mutat*, quanquam non ab omnibus id factum sit. Conf. Montacut. *in Originibus p. 119.* Item Hect. Pint. *Adnot. in cap. 1. Dan. fol. 12. b.*

§. 72.

§. 72. Institutum verò hoc non est *originis Apostolicæ*, ut Serarius sese refert ad exemplum Simonis, quem Christus appellavit Petrum, quando ita scribit; In Pontificibus Maximis solemnis nominis mutatio ab Ejus exemplo est ducta, qui Simonem Cepham sive Petram nominavit, ut quemadmodum nominis, sic & hominis mutatio fit. Sed disertè contradicit Jesuita Lorinus, *in Comm. ad 2. Petr. p. 326.* Non hinc *inquit*, manavit ritus nomen mutandi, cum creatur Pontifex. &c. Hinc & dubitanter Polydorus *lib. 4. Inv. Rer. c. 10.* Ajunt ex imitatione Christi se factum, qui nomen Petri Simoni Barjonæ indidisset. At factum Christi ad imitationem neque invitat, neq; obligat: Est namque unum ex illis, ubi plenitudinem potestatis patefecit Dominus. Præclarè Joh. Chrysostomus, *Homl. XIIX in Ioh.*. Hunc, *inquit*, Petrum appellavit, Iohannem autem & Iacobum filios tonitrui. Quam ob rem? Ut ostendat, se Eundem esse, qui Vetus dedit Testamentum. Ipse est, qui *Abram, Abraham, Sarai, Saram, Iacob, Israel* vocavit. Multis à nativitate *nomina impositit*, ut Isaac, Samson, ut iis, quorum meminit Esaias & Osee. Quibusdam, quam à Parentibus acceperunt, appellationem *mutavit*. &c. Johanni cœlitùs nomen impositit. Qui enim debebant ab ineunte ætate virtute pollere, eis tunc indita sunt nomina: qui autem in ætatis progressu profecturi erant, postmodùm. Quæ autem Christus ex plenitudine potestatis facit, imitari fas non est. Neque enim ad obedientiæ imaginem, sed ad Majestatis perfectionem referenda sunt. Papæ itaque Romano nihil exinde recedit juris, mutationem instituendi nominum; factum enim Christi est singulare, duod nullo modo ad imitationem trahendum. Accedit error facti: Non enim Petrus sibi nomen mutavit, sed Christus illum appelavit *Petrum*. Papæ verò non expectant sua nomina à Christo, sed sibi ipsis frivolè nova nomina imponunt & mutant arbitratu suô priora. Præterea de Petro non constat, quòd à Christo acceperit potestatem nomina variandi; in Successores ergò suos tale quid derivare haud potuerit. Et si vel maximè Petro aliquid jus mutandi nominis traditum divinitùs esset, qnomodo ostendent Pontifices Romani, illud ad ipsos pervenisse, quod Petro fuit singulare?

§. 74. Si penitiùs rem inspiciamus, institutum mutati nominis Pontificiorum percipimus non esse *originis antiquæ*: Nullum enim fuisse Pontificem Romanum ante annum Christi 844. qui sibi aliud nomen,

30.
29.
28.

men, quàm quò DEO in fonte regenerationis consecratus est & commendatus, arrogaverit, Genebrardus, Platina, Onufrius Panvinius, Baronius, Bisciola, Spondanus, Gordonus, Vechiettus, & alii Historici pontificii, quos nobis suppeditavit Bibliotheca Magn. DN. D. Joh. G. Dorschei, DN. Hospitis nostri faventissimi, instructissima, uno ore confitentur. Ad illud usqve tempus autem fuerunt ultrà centum, quos referunt Pontifices Romanos: Et inter illos plurimi sanctitate clari, plurimi doctrinâ insignes & toto orbe celebres. His tot tantisq; viris, per integra octo secula placuit illud nomen in Pontificatu, quod in Baptismo acceperunt. LINUS semper *Linus* fuit, Cletus semper *Cletus*, Anacletus semper *Anacletus*, Telesphorus semper *Telesphorus*, sic & Gregorius, & Bonifacius, & Leo, & Gelasius, & alii. Quid igitur? Illinè per octo priora & puriora secula Ecclesiæ Pontifices ignorarunt, quid ad dignitatem, quid ad exercitationem, quid ad commonefactionem pertineat suam? Nonnè intellexerunt; Se esse *novos lumines* ad illud fastigium exaltatos, in quo vetera omnia exuere necesse habeant? Nonnè verò judicarunt, nomen in S. Baptismi fœdere sumtum arctiùs obligare, quàm ut propter ullius dignitatis indumentum debeat exui? Nonnè illud velut monumentum perenne observantiæ DEO debitæ retinuerunt? Cur post octingentos demum annos Novaturientes introduxerunt, quod tot illustres, summiqúe viri nescierunt? Ex hoc ergò ipso, quod post tot secula demum instituerunt illam nominum mutationem, eos se esse indicant, quos futuros Apostolus pronunciavit, *1. Tim. cap. 4. v. 1.* de quibus & Hieronymus applicatè contrà Luciferianos in fine.

§ 75. Neque ista nominum mutatio Pontificia *Originis est commendata.* Plantina enim *in vit. Pontif. p. 111.* scribit; Sunt, qui *Sergium II.* primò quidem *Os porci* appellatum fuisse dicant, & ob turpitudinem cognomenti *Sergi* nomen sumsisse, eamq; consuetudinem ad nostros manasse, ut qui Pontifices crearentur, suô omisso, Majorum nomina sibi inderent, licet ab omnibus non sit observatum. Consentit Nauclerus *Generat. 29. fol. 131.* Prolixè idem tradit M. Anton. Sabellicus *Enneadis 9 lib. 1.* Sergius hujus nominis Secundus in demontui Gregorii locum succesit, huic, qvia *Os Suillum* diceretur. ad obscenam appellationis vocem tollendam, datum est, ut aliud sibi nomen aptaret, mansit deinde mos ad posteros, ut qui Pontifices crearentur, omisso

omisso priore nomine, optarent sibi unum aliquod ex Pontificum, qui anteà fuissent, nominibus. Gilb. Genebrar. *Chronol. p. 530.* de eodem Sergio II. affirmat, quòd *primus* Pontificum nomen suum mutaverit. Idem habet *Pol. Virgilius l. c.* Onuphrius Panvinius autem *in not. ad Platin. h.* l. ea de re dubius, *Iohannem XII.* scribit, se invenisse *primum*, qui nomen Papa creatus mutaverit, cum ante Pontificatum Octavianus diceretur, Cæsar Baronius *Tom. 10. Annal. ad an. Christ 844. n. 1.* nominis mutationem aliquam à Sergio susceptam fuisse largitur, non autem Secundum, sed *Tertium* eum fuisse arbitratur; Veruntamen, quia nihil certi hac de re habuit, tandem in Onuphrii sententiam transit & originem mutationis nominum Pontificiæ ad *IOHANNEM XII.* refert, quem sequitur Spondanus *Epit. ad ann. Christ. 955. n. 1. & 4.* Quicquid demum sit, res pejor ruit. Johannes enim ille, *referente Platinâ in ipsius vit.* Octavianus ante dictus, homo ab adolescentiâ omnibus probris ac turpitudine contaminatus fuit, omnium, qui ante illum in Pontificatu fuere, pernicioſissimus & sceleratissimus. Baronius l. *adducto* de eo ita scribit; Octavianum abortivum tunc parturiit Roma tyrannis vi pollens, omnia armis miscens, omnia audens atque subvertens, ut nullo pacto dicendus tunc fuerit legitimus ille Pontifex, in cujus electione lex nulla sit suffragata; Sed omnia vis & metus impleverint: cùm qui nec ætate Diaconus esse potuit, ostensus sit tanquam in scena minus Pontificem agens. *Et post:* Hic autem reverà primus inventus, qui mutavit sibi nomen, ut qui ex Octaviano voluerit nominari Johannes, pro mutatâ, non exutâ tyrannide. Conf. quæ memorat. Idem ex Luitprando Ticinensi. *Tom. 10 ad ann. Christ. 955. num. 2. 3. 4.* Et *ann. 963. num. 13. 17. 28.* Et *ann. 964. num. 1. 2, 3.* & reprehendes ingentia ipsius scelera. Ab hoc homine scelesto originem trahit, juxta Onuphrium, Baronium & Spondanum, consvetudo mutandi nomina in iis, qui Papatui admoventur. Infamia omnia! Addendæ essent: intentiones Pontificum hypocriticæ, ominationes superstitiosæ, quæ fieri solent in electione nominum Pontificum Romanorum, *de quibus leg. Laur. Bayerlinck in Theatro, p. 53.* Nolumus verò longius abire, quàm permittit instituti ratio. Res interim manifesta est, latitâsse horrenda & abominabilia monstra Paparum sub sanctissimorum nominum schemate, in illis, qui primi fuerunt istius nominum mutationis Autores Pontificiæ nec minus in

30. 29. 28.

eorum Successoribus Papis Romanis, per multos annos, ut prodit Gilb. Genebrardus *lib. 4. Chronol. ad annum Christ. 901. p. 546. seq.* His mittimus ὀνομαθεσίαν Pontificiorum, quorum ludicra sunt ludere nominibus.

§. 66. Cæterùm, *ex Textu illo.* qui commendat Petri Confessionem, sibi sumit Bellarminus occasionem aliam Petri prærogativam tradendi, quæ ab illo vocitatur *Revelationis Confessionis*, eo errore imbutus, ac si *soli Petro peculiaris* quædam revelatio super illâ confessione facta fuisset, & *Petrus solus* intellexisset, CHRISTVM esse Filium DEI verum ac naturalem. *Lib. 1. de Rom. Pontific. c. 39.* De eodem scribit Barradius; Petrum sc. *ex revelatione quadam didicisse* quod respondebat, non ex consultatione humanâ, nec scivisse, quid reliqui essent responsuri; Si enim scivisset aliorum mentem, aliquo modo id indicâsset, ut *Ioh. c. 6.* Ad quem ibimus, nos credimus &c.

§. 77. Resp. Petrus omnium Apostolorum nomine hanc confessionem edidisse asseritur; Sic Augustinus, *Serm. 13. de verbis Domini*; Petrus, *inquit*, unus pro multis dedit responsum. Ambros. *lib. 1 de incarn. c. 4.* Petrus respondit præ cæteris Apostolis, imò pro cæteris, Hieronym. Matth. 16. Petrus ex personâ omnium Apostolorum profitetur; Tu e CHRISTUS. Anselmus; Quamvis, *ait*, eadem voluntas est omnium Apostolorum, tamen non omnes respondent, quod erat modestiæ, Petrus autem pro omnibus respondit. Thomas *in Matth.* Respondet Petrus pro se & pro aliis. Glossa Interlin: Sciunt Apostoli, sed Petrus respondet pro omnibus. Sciunt; omnes enim ex concionibus variis & miraculis verè divinis cognoverant; CHRISTVM esse verum ac naturalem DEI filium *c. Matth. 7 & c. 14. v. 33. Ioh. c. 1. v. 14. cap. 2. v. 11.* Propterea non opus erat peculiari quadam revelatione, neque quicquam de eâ vel ecstasi quadam Petri in Sac. Literis proditum est. Ritè in hac causâ pronuntiant Nicolaus de Lyra & Jansenius. *Ille* enim, *Postill part. 4. in Matth c. 16.* ita scribit; Petrus inter alios tanquam principalis *pro se & pro aliis* dedit responsum; Tu es CHRISTVS, quod interpretatur *Unctus*, & sic confitetur Ejus humanitatem, in qua unctus est oleo gratiæ præ aliis: *FILIVS DEI naturalis*, non adoptativus, sicut alii, & per consequens *Ejusdem naturæ cum DEO Patre*: Et sic confitetur veritatem *divinæ naturæ & humanæ* in eodem Supposito. Hic, *in Concord. Evangel. c. 66.* rem ita declarat; PETRUS tanquam Os

Apo-

Apostolorum *pro omnibus* respondet, dicens; *Tu es CHRISTVS &c* Et postea; Petrus hoc dicit; Alii & alium & alium Te esse opinantur, *Nos* Te CHRISTVM esse confitemur. Tu Te Filium hominis vocas; *Nos* verò etiam *FILIVM veri DEI.* Et sic jam ante *Omnes Apostoli* CHRISTVM ex miraculis agnoverant esse *verè* Filium Dei. *Matth. c. 14. v. 33.* Vbi Maldonatus interpretatur *FILIVM*, non adoptione, sed *naturâ*; Non ut virum justum, sed *ut verum DEVM.* Lyranus *ibid.* Dicitur *verò DEVS*, non metaphoricè, nec per adoptionem sicut Sancti, sed *propriæ & ejusdem naturæ*, Nihil itaque Petro heic accedit eminentiæ præ aliis Apostolis.

§. 78. Neque est, quod regerant Adversarii; Petrum respondisse ut *Caput & Principem* Apostolorum reliquorum: Ipsi enim Pontificii dicunt, *in mercedem* hujus egregiæ *Confessionis* Petro demum Primatum & Monarchicum Dominatum à CHRISTO esse datum. Vnde patet, Petrum *ante Confessionem* Principem & Monarchicam dignitatem non habuisse. Sequitur, quòd Petrus, cùm nomine cæterorum Apostolorum responderet, nondum fuerit Caput & Princeps illorum. Falsum itaque est, Petrum tunc temporis respondisse ut Caput & Principem reliquorum Apostolorum. Ad argumentum de magnificâ Christi approbatione illius Confessionis, dicitur; Eandem pertinere ad eos, quorum erat confiteri. Hoc competebat omnibus. Ergò & illa pertinet ad omnes, ut heic valeat; Vnius denominatio & inclusio, non est aliorum exclusio. Cùm ergò quæritur; Cur solus Petrus prædicetur *beatus* ab hac fide? Respondemus, inquit, *Salmero Tom. 4. part 3 tract. 1.* Nonnè etiam dictum est de Abraham, quod credidit, & reputatum est illi ad justitiam? Et tamen ante ipsum & postea multi crediderunt & justificati sunt. Potest dici, *scribit Abulensis quæst. 60.* quod cæteri Apostoli meruerunt, meruerunt credendo, & præmium eis redditur; quia tamen *solus* hîc Petrus locutus est, respondet ei soli Christus, dirigendo verba ad eum: Et tamen verba, quæ *Petro* dantur pro hac fide, *dantur etiam aliis; cum eadem fides sit omnium.* Sufficit dixisse!

§. 79. Locum quod attinet, quem citat Barradius, *ex cap. 6. Iohan.* Ostendit Gerhard. Mercator, *in Harmon.* Id quod narratur in illo loco, *prius* gestum esse, quàm quod Matth. c. 16. Vt ergò ibi noverat Petrus aliorum Apostolorum mentem, ità quoque hoc loco eam non ignorabat, cujus rei ipsa confessio Petri omnium nomine ex mente

ipsorum facta locuples est testis. Laborat ergò Sebast. Barradius Jesuita ignorantiâ facti.

§. 80. Brevibus postremò est expedicudum, quod Bellarminus *loc. c.* scribit; PETRO speciali privilegio promissum, *SEDEM* Ejus *nunquam ruituram*, quod evincere putat CHRISTI verba; *Et portæ inferi non prævalebunt eam.* Idem pomposè jactat Petrus Cotonus Jesuita, magnâ esse, *arbitrans*, prærogativam Apostoli illam ingentem & magnificam pollicitationem, quàm ex ore nostri Redemtoris excepit, *Portus nimirum inferorum* & vim omnem perfidiosæ cohortis *nil valituram adversus Ecclesiam*, quam supra nunc Petrum exædificabat. Atque, *addit* hæc promissio *illi uni* (Petro) facta est, præterea à nemini. Neque enim usquam hodie est D. Jacobi *Hierosolymis* Ecclesia, non S. Johannis *Ephesi*, non *D Matthæi* in AEthiopia, S. Andreæ *in Scythiâ*, S. *Bartholomæi* in Armenia, S. Simonis *in Mesopotamia*, S. Judæ *in Aegypto*, S. Thomæ *apud Indos*. Vnius Petri Ecclesia (*Romana*) tabernaculum veritatis (*mendaciis repletum*) inter fluctus & commutationes rerum humanarum, firma, stabilisque permansit, Apocalyptica Bestia. *Instit. Cathol. lib. 2. Ecclesiæ militant. cap. 8. de primatu D. Petri pag. 214.*

§. 81. Resp. Manifestum est ex Textu; CHRISTUM loqui, non de *Sede Papali*, *Româ*; sed de *Ecclesiâ*, ejusq; duratione, quam ita conservare & defendere promisit contra iratum Draconem, qui prælium facit cum his, qui custodiunt mandata DEI, & habent testimonium JESU CHRISTI: *Apoc. c. 12. v. 17.* ut non possit deleri vel expugnari; sed maneat in terris, demum duratura in cœlis per omnem æternitatem. Agnoscit hoc Jesuita Sebast. Barradius, propterea verba CHRISTI de admirandâ Ecclesiæ conservatione ita interpretatur; Non dixit DOMINUS; *Non oppugnabunt*: sed; *Non prævalebunt.* Etenim oppugnant Ecclesiam hostes, sed non prævalent, juxta illud; Irruerunt, sed sed non prævaluerunt. Ostendit CHRISTUS, quod Ecclesia uullis adversitatibus frangenda sit, nullis persecutionibus superanda; Fundata enim est supra firmam Petram. Quemadmodum rupes in medio locata pelago, circumtumentibus, irruentibusq; fluctibus, stat infracta; Sic Ecclesia. Admirandam illam Noæ arcam ad salutem hominum fabricatam, & infrà immanes undæ, & suprà horridi quatiebant imbres: Quatiebant, sed non obruebant. En tibi Ecclesiæ imaginem, extrà quam nemo salutem consequitur, persecutionibus concuti-

tutitur, sed non obruitur. Hæc ille satis apprimè, *Comm. in Concord. & Histor. Evangelist, Tom. 2. lib. 10. c. 24. fol. 606. b.* Notabilis est quoque Lyrani Glosa *in h. l.* Portæ inferorum, id est, persecutiones Spirituum malignorum non prævalebunt adversùs Ecclesiam, eam à verâ fide subvertendo. Ex quo Patet, quòd Ecclesia non consistit *in hominibus ratione potestatis & dignitatis Ecclesiastica*, vel *secularis*, quia multi *Principes* & Summi *Pontifices*, & alii inferiores, *inventi sunt apostatâsse à fide*. *Ecclesia* autem consistit in illis *Personis*, in *quibus* est *notitia vera & confessio fidei & veritatis*. Et promissa est *omnibus* omninò *fidelibus stabilitas* & firmitas, ut portæ inferorum non prævaleant adversùs ipsos: Non tamen *absolutè & simpliciter*, sed quatenus *fide* super *Petram salutis*, quæ est CHRISTVS, ædificati, constanter Eidem adhærent. *Matth. c. 7. v. 25.* Vtut jam non sit Ecclesia vel Hierosolymitana, vel Ephesina, Aethiopica, vel Scythica; Est tamen & manebit *Christiana*. Hæc, quia Textum nostrum concernunt, non debebamus omninò præterire sicco pede. Concludimus hîc verbis Lutheri; Romani Pontifices planè nihil ad Petrum pertinent, neque Petrus ad ipsos. Nihil enim habent *Petrinum*, nec Petrus quicqnam *Papale*. Petrus *fatetur* & docet CHRISTVM, Filium DEI Vivi: Papa obedientiam in suas Satanicas avaritiæ leges & consuetudines. Ille futuram vitam: Papa temporalem Tyrannidem &c. Ecclesia mea est, inquit Christus, quæ hanc revelationem habet. quam tu Petre hîc confiteris. Da solts auffstehn/ wer da wil seelig werden/ da solts auch wol bleiben/ etsi omnes portæ inferorum contrà sæviant. Hæ portæ sunt potestates Satanæ, Regnum peccati & mortis: Hos habet Ecclesia hostes, cum his pugnat, contra nos triumphat. Non pugnat *pro Vrbe Romana*, Siciliâ, Neapoli, Bononiâ, quæ sunt lapides & ligna, terra. aqua, aurum, argentum, *desiderabilia* hominum *infidelium* & perditorum. qualia DEVS præstare solet suis hostibus & ipsi Diabolo. Observandum igitur hîc, quod Christus apertis verbis Ecclesiam suam definit, esse aciem castrorum ordinatam & Viraginem bellatricem contrà ipsas portas inferorum, id est, contrà tentationes peccati, mortis, inferni. Ecclesia ergò pugnat, vincit, triumphat, regnat contrà peccatum, mortem, & utriusque autorem & dominum, Diabolum. Ex his patet, quòd Christus hîc longâ de aliâ re loquatur, quàm Papa cum suis somniat. Ipse de æternâ vitâ, de victoriâ portarum inferi, de Diaboli furiis, & Ecclesiæ

"salute & credentium beatitudine loquitur. Contrà Papa intelligit
"de suâ potestate & tyrannide, sive de obedientiâ suarum stultissima-
"rum & impiissimarum legum, quæ non de fide in CHRISTUM inferna-
"rum portarum victrice, sed de temporalibus rebus, dignitatibus, opi-
"bus, &, ut optimè de ceremoniis cũ hac vitâ perituris, nos docent. *Et*
"*nonnullis interjectis.* Sceleratissimum & impiissimum est igitur dice-
"re, quòd Ecclesia DEI ædificetur super *Papam*; pessimum hominem
"& Diaolum, hoc est, super traditiones humanas, ab ipso confictas,
"quæ non solùm non *prævalent* contrà portas inferorum, sed â portis
"inferorum excogitatæ sunt contrà Petram & Regnum cœlorum: Nam
"traditiones hominum maximè omnium pugnant contrà hanc Pe-
"tram, dum docent operibus nostris adeò fidendum esse, ut & nobis
"superflua possimus aliis vendere ad salutem. Hæc est *Petra Papalis*,
"hanc docent, hanc defendunt, id quod testantur eorum facta, verba,
"decreta, opera, libri & exempla. Quia jam Papa aliena, imò con-
"traria Domino suo, docet & facit, ideò non VICARIUS CHRISTI, sed
"Vicarius Diaboli, ἀντιχρίστος & AntiChristus rectè dicitur. Quare
"hoc *TIBI*, de quo gloriatur, nihil omninò ad eum pertinet, sed ad PE-
"TRUM *Confessorem* CHRISTI FILII DEI. Non ad Petrum, *Piscatorem* ex
"Bethaida, qui paulò infrà ab ipso DOMINO *Satan* vocatur. Hujus
"Successor certè non vult Papa haberi, nec expediret sanè ejus *Majesta-*
"*ti*, piscatorem fieri talem. Multominùs pertinet ad *Iudam Ischarioth*,
"qui etiam tunc interfuit, *& volebat fieri PAPA*, quia fortiter furabatur
"& rapiebat, exemplum præbens suis *Successoribus* in Romanâ curiâ,
"nihil sollicitus de confessione Filii DEI, quam Petrus confitebatur, &c.

Hactenus Lutherus. *Leg. Tom. 5. Viteberg. Latin. fol. 62. 65.* Confer. *Tom. 2. Ienens. Germ. fol. 273. fol. 392. & fol. 422.* Item *Tom. 3. Ien. Germ. fol 88.* Albericus de Rosate ultimam ejus mentem probè exprimit; quando satis scitè sic ludit:

Si CAPVT à capio, vel dixeris à capiendo:
Tunc est Roma CAPVT; *Omnia namq;* capit:

Expeditis illis, progredimur ad cætera, quæ sunt similis argumenti. Sequitur.

Posi-

Positio II.

SIMON PETRUS non est PETRA illa, super quam ædificaturum Ecclesiam suam CHRISTUM dixit.

TEXTUS.

Matth. Cap. XVI. v. 18.

Ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, &c.

Versio

IMMANUEL. TREMELLII & FRANC. IUNII

Ex vetustiss. Translatione Syrâ.

Respondet JESCHUA; Etiam Ego dico tibi, quod Tu es Cipha, & super hanc Cipha ædificabo Ecclesiam meam &c.

Versio Vulgat.

SIXTI V. Pontific. Max. jussit recognit.

Edit. Antverp. An. 1624.

Et Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & suprà hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.

Versio

DIETENBERGERI.

Vnd ich sag auch dir/ du bist Petrus, und auff diesen Fels wil ich bawen meine Kirchen/ und die Pforten der Höllen sollen sie nicht überwaltigen.

EVOLUTIO.

§. 82.

CVratores Romanæ Sedis ad unum omnes in his CHRISTI verbis causæ Monarchici Regiminis Petri magnum solatium quærunt, propterea illa de nullo alio, quàm Petro Apostolo, intellecta volunt. Audiamus hac in re unicum Cardinalem, Robb. Bellarminum, qui nobis instar omnium esse potest; Nemo enim omnium,[1] *Iudice Guilielmo Barclajo, cap. 3. de Potestate Papæ in Princip Christian. pag. 48.* Pontificiæ partis rationes aut diligentiùs collegit, aut argutiùs pro-

po-

posuit, aut brevius & subtiliùs concluſit, quàm insignis Bellarminus Ita autem scribit *lib. 1. cap. 10. de Roman. Pontific. fol. m. 207.* D. Catholicorum *communis* est sententia; *Petram* illam esse *Petrum*, id est illam *Personam*, qui dicebatur Petrus: Non tn, ut Persona erit particularis, sed ut *Pastor & CAPVT* Ecclesiæ. Catholici enim docent, *Metaphorâ hac*, quæ à Petrâ desumta est, significari, *Petro* esse *commissum Regimen* totius Ecclesiæ. Argumentum sit tale:

Quemcunq; CHRSTVS *Petram* i.e. Ecclesiæ suæ *Fundamentum* dixit, ille Vniversalis Ecclesiæ Monarcha ab illo est constitutus.

Atqui CHRISTUS Petrum Apostolum Petram seu fundamentum suæ Ecclesiæ dixit. Ergò

Petrus Apostolus Vniversalis Ecclesiæ Monarcha ab Ipso est constitutus.

Consequentiam Majoris, *loc. cit. cap. XI. pag. 209.* ita probat; *Petræ* enim *fundamentali* hoc est proprium, *totum ædificium regere.*

Minorem stabilire conatu pronomine *HANC*, quod demonstrare debet aliquam Petram, de qua *paulò ante* DOMINUS sit locutus: *proximò* autem DOMINUS, *inquit*, *Petrum* vocaverat *Petram*; Syriacè enim loquebatur, & Syriacâ Linguâ *Petrus* dicitur *Cephas.* Ex quo sequitur illud *HANC* non posse referri nisi *ad Petrum*, qui eo loco vocatus est *Petra.* Accedat ad rei probationem consensus totius Ecclesiæ & Græcorũ & Latinorũ Patrum, quem Bellarminus jactat: Et fiat conclusio.

§. 83. Infirma omnia! In genere *primò* dicimus, cùm verba citata sint *figurata* & *metaphorica*, ipsis consentientibus Adversariis, iniquè secum agi conqueri non poterunt Pontificii, si non attentis his *plana & perspicua* in tam arduo negotio flagitemus, in quibus CHRISTUS expresse dixit; Ego constitui Petrum MONARCHAM Ecclesiæ & Rectorem omnium vestrûm: Ille erit meus *Vicarius in terris*, quicquid ille tradiderit, aut quicquid præceperit, ad illud credendum & præstandum obstringo vos, singulos, omnes. Si enim hic est præcipui momenti Articulus, & negare Primatum illum est perniciosa hæresis, utiq; DEUS primarium hunc articulum clarè alicubi credendum proposuit. Solet enim quodlibet dogma in S. Scriptura suam genuinam propriam atq; nativam habere sedem, ex qua etiam debet judicari, ut ex inductione articulorum manifestum est, apud Casp. Finck. *Centur. 1. Canon. Theolog. can. 19 pag. 33.* Imò, quæ ejusmodi sunt, & à CHRISTO tradita, ea videmus

mus ab omnibus Evangelistis aut plerisq; conscripta. Locus verò de *Petrâ* apud Matthæum tantùm legitur, quem pro Monarchiâ Petri allegant Pontificii: Sic etiam verbum *pasce*, quod importunè urgent, duntaxat apud Johannem. Commodà itaque hîc adducemus observationem Episcopi Abulensis, *in Matth. c. 3. quæst. 29.* Sciendum, *inquit*, quod licet omnia, quæ Evangelistæ narrant, ad CHRISTUM pertineant, quædam tamen sunt *magis necessaria de gestis & dictis CHRISTI*, quàm alia. In illis autem quæ *non sunt maximè necessaria*, licet hinc valdè utilia, *quidam* eorum *illa* attigerunt, & *alii* omiserunt. In iis verò, quæ erant *omninò necessaria*, *nullus* eorum *tacuit*, licet quidam plura, quàm alii, in eadem re dicant. Quod non parum movet ad negandum illum *Papalem Principatum*: Unde & egregiè aliquando Isaacus Casaubonus scripsit; *Hildebrandinæ istius dominationis fundamentum si quærimus*, id situm est *in dictis* aliquot *figuratis de Petro*, & *in silentio* ejusdem Scripturæ de Romanô Papâ.

§. 84. Deinde *in specie* ad Argumentum Resp. MAJORIS consequentia non procedit; quia *Petra* ceu *fundamentum* alicujus *ædificii* non infert *dominium*, nunquam enim auditum fuit, *fundamentum domûs* quà tale, ejusdem esse Dominum; sed *formalis ratio fundamenti* consistit *in soliditate* & firmitate, *Matth. c. 7. v. 25.* Quod & Lutherus probè animadvertit, propterea in simili conflictu inficiatur sequelam, *Lib. de Potest. Pap.* Quemadmodum enim rectè quidem dicitur; Super fidem ædificari Ecclesiam: Et tamen non sequitur; Ergò fides est Dominus & Rector Ecclesiæ. Ita rectè quidem asseritur; Super Petram ædificatur Ecclesia: Sed non sequitur; Ergô Petrus Apostolus est Dominus, Rector & Monarcha Ecclesiæ. Ratio itaq; consequentiæ Majoris propositionis Bellarmini falsissima est, Petræ fundamentali hoc etse proprium, *totum ædificium regere.*

§. 85. Sanior habetur de fundamenti proprietate sententia Iohan. Cloppenburgi, *Exerc. Theolog. loc. de Evang. Disp. 6. th. 67. ita scribentis*; Fundamenti autem soliditatem & firmitatem, quòd vi suâ immotum stet, ut ipsi *tutò innitatur* ex eo exsurgens tota moles ædificii spiritualis, notat nomen seu indigitamentum *Petra* à Petro expressum. 1. *Epist. c. 2. v. 7.* Et à Paulo *ad Rom. c. 11. v. 33.* Quod illustravit CHRISTUS ipse per antithesin ædificii, quod super *Petram*, & super *arenam* extructum est. *Matth. c. 7. vers. 24. 27.* Et *sibi* asseruit, dicens

Petro; *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.*

§. 86. Amplisſ. D. Ioh. Conr. Danhavv. formalem rationem Petræ consistere in eo scribit, (1) Esse quid *firmissimum*, quod non ut pila, aut lapis, projici ac devolvi possit, (2) *sustentativum* alicujus castri, ut fidele sit contrà tum terræ motus, tùm hostium insultus. (3) *Aptum*, ex quo lapides alii excidantur. Hinc sequitur; Quicunque metaphoricè *Petra* dicitur, eum oportere esse constantem ac immutabilem (ut Filius DEI) & quasi τετράγωνον, sustentativum alicujus rei (Ecclesiæ) & aptum, ex quo lapides (Christiani) excidantur. Hæc ille *in Ideâ Interp. bon part. 1. Sect. 3. artic 7. pag. m. 167.*

§. 87. Contrà Minorem argumenti propositi pugnat nostra positio; *Petrus non est illa petra, super quam CHRISTVS Ecclesiam suam fundare dixit.* Qua positione nos prorsus negamus, quod Bellarminus in Minori propositione confidenter affirmabat. Et Textus ipse facit pro nobis, quòd verba CHRISTI; ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, de Simone Petro non debeant accipi. Etenim in Textu aliud est *Petrus*, & aliud *Petra*: Siquidem *Petrus* denominatur *à Petrâ*, ut Christianus à à CHRISTO. Hinc Augustinus rectè scribit, *Tract. 124. in Iohan.* Ecclesia fundata est *super petram*, unde & Petrus nomen accepit. Non enim *à Petro petra*, sed *Petrus à petrâ*: Sicut non CHRISTUS à Christiano, sed Christianus à CHRISTO vocatur.

§. 88 Hujus loci videtur esse observatio Philologorum, quòd aliud sit πέτρα, & aliud πέτρος Scilicet. πέτρα secundùm illos est *rupes* aut *saxum ingens*: πέτρος verò masculinum est *parvus lapis*, quales sunt, qui Græcis χέρμαδες, *pugillares lapides*, quod manum impleant, dicuntur, Author. Eustathio *in Iliad. γ.* qui πέτραν *montem*, πέτρον verò aliquid *à monte revulsum* vocat. Vid. Daniel. Tilen. *in Animadv. contr. Bell lib. 1. cap 10 pag 74.* Exempla citantur passim, ubi apud Autores πέτρα rupem & saxum significat, ut cùm Diodorus *lib. 17. pag. 907* Arrianus *lib. 4 p. 98 q. 8.* rupē ἄορνον vocant πέτραν. Diodorus quidem *decies*: Arrianus *duodecies*. Sic Diodorus quoq; *rupē Caucaseam* πέτραν vocare solitus. Conf. Xenoph. ἀναβάσεος *lib. 4. pag. 199.* Theotrit. *Idyllio. 22.* Plutarch. *de Pyth. Orac.* Agath.

lib. 1. c. 5. epigr. 4. Neq; inusitatum est in Sacris, leg. *Ioh. c. 22. 24. Syr. cap. 40. 17. & 2. Macc. 14. 46.* Sic Septuaginta Interpretes *nonagies* circiter πέτραν, in V. T. usurparunt pro *rupe*. Nov. T. quater & decies, Iacobo Capell. observante, *in Vindiciis pro Isaac. Casaub. & Tract. de Sedis Roman potest. l. 1. c. 1. p. 4.*

§. 89. Eô sensu *Petrus* non potest esse *petra*, *rupes* vel fundamentum Ecclesiæ tam firmum, ut portæ inferorum non prævaleant adversus eam: Nam Ecclesia non fundatur *in uno lapidulo*, sed in *firmissimâ rupe*, quæ ita dicitur ob *magnitudinem & vim immotam:* Vel certo *super CHRISTO*, à quo tanquam *petrâ solidissimâ*, quem confessus, denominatus est Petrus, itaque lapis ex illâ rupe excisus, ut loquitur Casaubonus. *Exerc. 15. n. 12, pag. 278.* Conf. Daniel. Heinsii. *Exercitation. Sac. c. 12 fol. 57,* Anton. Fagi, *Thes. Theologic. de Dominatu* Petr. *Disp 70. th. 11.*

§. 90. Inde jam constat, differre πέτρος & πέτρα ut *totum* & *pars Petra saxum ingens*, rupes & compages montis saxei est: *Petrus* contrà *parvus lapis* dicitur, vel *particula*, quæ à rupe resecta est. In applicatione, CHRISTVS est *Petra* sive *rupes. 1. Cor. c. 10 v. 4.* Vt inferius probabitur pluribus: Petrus Apostolus vel est *lapis* ex *illâ rupe* excisus. Vel, ut cum Augustino loquimur; Est Petrus in domo Dei, qui *in petrâ* Christo fundatus est. Hugo Grotius machet ein *quasi* draus Christum ita inducens loquentem ad Petrum; Petrus à me nominatus es, quia eris *quasi* Petra. *Annot. in lib. Evangel. c. 16. Matth. pag. 291.* Hoc sensu habebunt Romanenses Papam *quasi* Monarcham.

§. 91. Neque dubium, quin πέτρος & πέτρα differant ut *nomen & denominativum*, sive, quod idem est, ut *paronymum paronymans*, & *paronymum paronymatum*, de quibus notum est, quod non possint æque de eodem dici. Non enim idem est *lapis* & *lapideus*, fides & fidelis, Philosophia & Philosophus, fortis & fortitudo. Propterea non licet inferre; Quidam homo est Philosophus: Ergò quidam homo est philosophia. Hector est fortis. Ergò est fortitudo. Sic non procedere consequentiam Pontificiorum; Simon est Petrus: Ergò est petra. Esset enim idem, ac si quis diceret; Aristoteles est Dialecticus: Dialectica est organum scientiarum. Ergò Aristoteles est Dialectica. Contrarium verò sequl asseritur; Aristoteles est Dialecticus: Ergò non est dialectica. Hector est fortis; Ergò non est fortitudo. Ita etiam rectè concludi; Simon est *Petrus*. Ergò non est *Petra*. Tam enim differre Petrus à Petra, quàm Dialecticus à Dialecticâ, propter

eâ, quia utraq; sint παρώνυμα, disputant D. Calov. *Disp. de Necess. Doctr. de Satisfact. Christ. Dissert. 4. cap. thes. 9.* D. Cont. Danhavv. *in Append. Idea boni Interpr. Sect. 1. artic. 6. §. 41. part. 2. pag. 291.* Dan. Chamier. *Panstrat. Catholic. Controv. contr. Pontific. Tom. 1. lib. 11. de Oecumenic. Pontific. c. 2. fol. 192.*

§. 92. Accedit, quod CHRISTUS Simoni dixit; Non, Tu *eris* Petrus; Sed, Tu *es* Petrus. Si igitur sensu idem est: Tu *es Petrus*: Et, Tu *es Petra*, sequitur, jam tum Simonem *Ecclesiæ* fuisse *Petram*. At hoc falsum est, quia is deinceps CHRISTVM negavit lapsu horrendo. Ergò *Petrus non est Petra*. Sentiunt vim argumenti, qui *promissionem* saltem prætendunt Petro esse factam, ut sit sensus verborum CHRISTI, secundùm Nicolaum Sanderum; Tu post me *eris* primus lapis Ecclesiæ illius, quam in terris ædificabo. Ego Te sustentabo, Tu reliquos sustine. *lib. 6. de Visibil. Monarch. Eccl. cap. 2. fol. 170.* Sic etiam Barradius scribit; Pollicetur DOMINUS Petro Summum Ecclesiæ Pontificatum: Et hæc promissio fuit confessionis præmium. *Comm. in Concord. Evang. Tom. 2. lib. 10 c. 23. fol. 602. b.* Confer. §. 50. Sed obstat verbum præsentis; ES, quod non idem est cum futuro *Eris*, sed *huic* opponitur, Maldonato fatente in Comm. super h. l. *Dico Te esse Petrum* id est Vicarium meum: Non dicit, *eris*; sed, in præsenti. Ita egregiè consentiunt hac in re Iesuitæ, ut sibi invicem manifestè contradicere reprehendantur. Et ipsa Maldonati glossa de *Vicario* heic ridicula est: Præsenti n. Christo, quid opus Vicario?

§. 93. D. Lutherus, contrà Eccium disputans, ita procedit; Primò quærit, *An Petrus sit pars Ecclesiæ?* Et respondet, quod sic. Deinde ita colligit; Si Petrus est pars Ecclesiæ: Ergò non potest esse PETRA in hoc loco; quia CHRISTUS dicit; Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Quare *Petrus* cum Ecclesiâ ædificatur super Petram, & non est petra ipsa, nisi Ecciano interprecandi more, idem super se ipsum ædificari garrias. Concludit; Aut ergò Petrus non est petra, super quam Ecclesia ædificatur, aut Petrus non est pars Ecclesiæ, quæ ædificatur super *Petram*. Atqui *Petrus* pars Ecclesiæ, quæ ædificatur. Ergò *Petrus* non est *Petra*, super quam ædificatur Ecclea. *Tom. 2. Ien. Latin. fol. 228.*

§. 94. Res deniq̃ue ipsa loquitur. Cùm enim CHRISTUS dixit; Super *hanc Petram* ædificabo Ecclesiam meam, &c. nihil aliud vult, quàm

quàm se Ecclesiam ædificaturum super *firmum, immobileq; fundamentum*, contrà quod nihil possint omnes adversariorum, vel infernalium, vel terrestrium, insultus, ut ipse Francisc. Ferus, Pontificius Glossator, CHRISTI verba interpretatur, *Comm. in cap. 16. Matth.* Subsumimus; Simon *Petrus* tale fundamentum non est. Ergò *Petrus* non est *Petra*. Subsumtionem probamus; quia *Petrus* tanti fundamenti proprietates debitas non habuit, quod & *primum*, & *amplum*, & *firmum* esse debet, sive ipsius *Personam*, sive ipsius *fidem* & confessionem respicimus. *Primus* omnium non fuit *Petrus agnitione* & *confessione* filii *DEI*, quandoquidem jam ante Johannes Baptista confessus est CHRISTUM DEI filium. *Ioh. c. 1. v. 34.* Et Nathanael. *v. 50.* Nec *amplitudinem* & perfectionem præ cæteris habuit, cum Iohannes notitiâ mysteriorum eum antecelluerit, ut Origines prolixè docet, *Homil. 1. diverf.* Neq; gloriam *firmitatis* & stabilitatis meretur, quia homo labilis erat, & actu gravissimè lapsus est. Egregiam quidem de CHRISTO confessionem deposuit, sed mox ab illâ fide decidit, & audivit ex ore DOMINI; *Vade post me Satan*, scandalo es mihi. *Matth. c. 16. v. 22. 23.* Et postea ter DOMINUM negavit cum nefandâ pejuratione, *Matth. c. 26. v. 2.* Neque immunis erat contentionis illius, cùm Apostoli inter se de primatu litigant, quis major futurus esset illorum? Matth. *c. 20. v. 24. Luc. c. 22. v. 24.* Quin & post CHRISTI ascensionem magno cum scandalo Legalium observationem in Ecclesiam Christianam inducere tentavit. *Gal. c. 2. v. 12.* Stat conclusio! Ecclesiam uecesse est, *scribit Megalander noster*, stare fundatam & ædificatam & *Victricem* inferorum super *fundamentum vivum, æternum*, & super versantem cum Eâ *Petrâ* usque ad consummationrm seculi. *Petrus* autem Apostolus, præter hoc, quod est homo peccator, mortuus, sicut omnes alii Sancti, etiam ipse super hanc *Petram* cum Ecclesiâ ædificatus est. Et proh dolor cum summâ Christianorum injuriâ sumus experti, portas inferorum prævaluisse Ecclesiæ Hierosolymitanæ, Antiochenæ, Alexandrinæ, addo quoq; Boëmicæ, quod tamen de Ecclesiâ, quæ fundata est super *Petram*, veritas Christi incorrupta non patitur. *Tom. 1. Ien. lat. fol. 245. a.* Quare hic locus nihil pertinet ad Tyrannidem *Papalem*. *Tom. 5. VViteb. Latin. fol. 63.*

§. 95. Non verò obstat assertioni nostræ pronomen *HANC*, quod, ut vult Bellarminus, & unâ cùm ipso clamant Adam Contzen, Maldonatus

donatus, Corn. à Lapide, cœteri, indicare debet *illam petram*, de qua *paulò ante* DOMINVS locutus, unde nobis vehemens bellum Grammaticale Sophistæ movent pro Monarchatu Petri strenuè dimicantes, quod verò facilè discutiemus. Nulla enim necessitas est, ut contendunt Maldonatus *Com. in h. loc.* Et simul Baronius, *ad ann. Dom. 33. art. 21.* pronomen *hanc* referre ad præcedens nomen; quia τὸ *HANC* non est *pronomen relativum*, quod respectum habere solet ad antecedentia: Sed est *demonstrativum*, quod maximè *respicit Substantivum, cum quo proximè cohæret*, ut hoc loco fit, propterea demonstrativè sumendum & de CHRISTO intelligendum est, eò magis, quia usitatum est, in *personalibus demonstrativè* loqui, & quòd eleganter fiat, probant Colaubonus, *exercit. 15. §. 12. pag 365.* Et ex ipsius mente Iac. Capell. *lib. 1. de Sed. Roman potest. cap. 3 pag. 10.* Tacemus, quòd multa exempla occurrant in S. Scriptura opinioni Pontificiorum contraria, Vid. Gerhard, *Confess. Catholic. lib. 2. Artic. 3. c. 2. de Primat. Petr. p. 558. Tom. 2. Panstrat. Catholic. lib. 11. cap. 2. fol. 193.* Et sanè, novum omninò non est, ut *pronomen* demonstrativum *ostendat* quandoque *rem præsentem*, sine dependentiâ à proximè antecedente substantivo? Sic *Ioh. c. 6. v. 49. & 50.* dicitur; Patres vestri manducaverunt *Manna* &c. *hic* est panis de cœlo descendens. Vbi demonstrativum *hic* non respicit *Manna*, de quo antecedenter sermo erat; sed denotat CHRISTVM, ut ipse explicat *v. 51.* Frivolè itaque Cornel. à Lapide, *Comm. in c. 16. Matth. fol. 316.* In gratiam Bellarmini & cœterorum Papatûs Asseclatorum urget, pronomen *hanc*, cum sit demonstrativum, referri debere ad *præcedentem Petrum*. Quin imò quia *Petrus* masculinum est, patet inde, quàm egregiè ineptiunt Pontificii & ingeniosi Iesuitæ, qui pronomen demonstrativum *hanc* ad Petrum referunt.

§. 96. Neque rem relevat, quod Protocollum profert Romanum ex eo, quod Bellarminus scripserit, DOMINUM *Syriacè* locutum. Ergò pronomen *Hanc* non posse referri *nisi* ad *Petrum*, qui eo loco vocatus est *Petra*. Ratio sit, quia in Linguâ Syriacâ vocabum *Kepha*, sive sit proprium, sive appellativum, eandem terminationem habet. Similiter ad Textum Syriacum recurrunt Maldonatus, Agricola, Contzen, Costerus, Stapletonus, Cornel. à Lapide, & nihil non

non agunt, ut suum quavis specie conforment, si non confirmentsententiam.

§. 97. Nos (1) non disputamus nunc, Christum *Syriacè* locutum fuisse, præterquàm quod adhuc dubium sit, Dominum usum esse *Idiomate Antiocheno* vel *Maronitico*, quin potiùs *Hierosolymitanum Idioma*, quo CHRISTVS usus, ab *Antiocheno*, quo conscriptum est Novum Testamentum, distinctum sit. Calov. *Disp. 4. de necessit. Satisfact. Chr. th. 11. pag. 8.* Vid. Biblia Anglic. polyglotta Edit. nuperr. Londini per Brianum WValtonum *Tom. I. prolegom. 13. fol. 88. seq.* Confer. Gerh. *Tract. de Meth. Stud. Theol. pag. 60.* Et Mich. Walther. *Offic Biblic. Thec. 11. pag. 289.* (2) Concedimus apud *Syros* in terminatione *Cephas* nullam esse diversitatem: id quod Genio Syriacæ Linguæ tribuendum, quæ virorum nomina istius formæ ab illis substantivis derivata *eâdem terminatione* effert; *Sed* (quod probè notandum) *ὁμονύμως & significatione diversâ*. Licet jam (3) non negemus, Dominum, quâ Syriacè locutus admittitur, τὸ *Cepha* bis sine ullô discrimine terminationum pronunciâsse, diversissimos tamen duarum illarum vocum fuisse significationes constanter asserimus, & propterea non posse dici eandem hèic vocem, quin & in Syriaco manifesta est distinctio *in articulis*, qui genus & significationem mutant, licet terminatio non mutetur: *Hu* enim masculinũ est, *Hada* verò fœmininũ. Quod ipse Adamus Conzenius adeò inficiari nequit, ut suâ translatione necesse habeat illud confirmare; Petrus, *inquit*, Linguâ Syriacâ dicitur *Kipha*, quod Latini & Græci suo more immutant, & dicunt *Cephas*. Syrus ita habet; *danth* hu *Cipha*, Tu *ille* Cipha: Deinde; *Veghal* hada *Cipha*, & super *hanc* Cipha. *Comm. in h. loc. Matt. quæst. 1. §. 2 fol. 316.* Hoc ipso Syrus *Petrum* à Petrâ discernit: In primo, sive accedenti membro *Cepha* esse *nomen proprium* Simoni ante, *Iohan. c. 1.* inditum, articulus, seu pronomen masculinum *Hu* appositum evincit; In consequenti verò membro esse appellativum, articulus sive pronomen fœmininum *Hada* appositum notat.

§. 98. Et hujus rei habemus locupletem Interpretem Matthæum; qui vocabula ista *in Græco* expressè distinguit, & omnem tollit litem, cujus Evangelium, sive Græcum ipse Matthæus scripserit, quod multis probant Mich. WValther. *in Officina Bibl. pag. m. 66 seq.* D. Phil. Henric. Friedlieb. *in Prolegom. special. ad Evangelist. observat. Biblic. Nov. Test*

30. 29. 28.

Test. Theolog. Egetic. p. 1. Et itidem sentiunt ex Nostratibus Affelmannus, Gerhardus, & ante ipsos L. Osiander. *Centur.* 1. *Hist. Eccl. l.* 2. *c.* 31. *p.* 49 Ex Reformatis Calvinus, Beza, Junius, VVithtackerus, Pareus, Gomarus, Salmasius, nec non Casaubonus leg. *Exerc.* 15. *cap.* 12. *p. m.* 279 Ex Pontificiis, Erasmus & Caietanus: Sive interpres aliquis, ut volunt Papias, Evangelistæ discipulus, apud Euseb. *lib.* 3. *Hist. Eccl. cap.* 29. Origines Adamantius, Pantenus, Hieronymus, Irenæus, cæteri, cujus nomine vel Jacobus, frater DOMINI, secundùm Athanasium, *in Synops. Sac. Script.* veniat, vel Johannes Apostolus, prout censet Theophylactus, *Præfation. Matth.* Sive Barnabas Apostolus, quod placet Sixto Senensi. *Biblioth. Sac.* Sive Lucas, sive Paulus, ut ambigit Anastasius Sinaita Antiochen. *lib.* 8. *Hexaëmer.* ex Hebræo converterit, à Johanne Apostolo approbatum est. Eusebio teste, *lib.* 3. *Hist. Eccl. cap.* 18. Proinde authenticum & canonicum esse neq; Pontificii negare audent. Cujus sit versio Græca, *scribit Bellarminus*, ita recepta est illa translatio', ac si eâ Linguâ primum scriptum fuisse Evangelium Matthæi. *Controv.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *not.* 3. Conf. *Corn. à Lap. Argum. in Matth fol.* 41. D. *Comm.* Legitur autem in Græco disertis verbis ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ; Tu es *Petrus*, & super *hac petrâ* &c. Non verò: ὅτι σὺ εἶ πέτρος καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πέτρῳ. Tu es Petrus, & super hoc Petro. Quod utique per Idiotismum Græcum licuisset, si res *una* annotata fuisset. Nomen enim petra coincidit cum vocabulo πέτρος *appellativè* acceptum. At visum est Spiritui S. nomen masculinum, quod erat in antecedenti, in fœmininum mutare in sequenti periodo, ne quis per errorem ad Petrum inferret, quod de CHRISTO intelligendum est. Nefandâ itaque audaciâ Jesuitici novatores contrà Spiritus Sancti calamum hîc pugnant.

§. 99. Sed quid multis? Propria vineta cædunt Adversarii. Synodus etenim Tridentina, *Session.* 4. *Decret.* 2. Vulgatam Versionem Latinam pronunciat authenticam, ac nullo prætextu recusandam, vel cum communicatione anathematis. Canon ita se habet; *Sacrosancta Synodus statuit & declarat, ut hæc ipsa Vetus & vulgata Editio, quæ longo tot seculorum usu in Ecclesiâ ipsâ probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, aut expositionibus pro authentică habeatur, & quod*

uod eam rejic ere quovis pratextu nemo audeat vel præsumat. Interpres verò ille vulgatus, Tridenti factus authenticus, legit; Tu es *Petrus*, & super *hanc petram* &c. disertè proprium Petri nomen in antecedenti exprimens, & id ipsum ab appellativô sequenti distinguens. Quo ipso Petrus discernitur à petrâ non solùm *terminatione*, sed etiam *genere* fœminino, adjectô pronomine *hanc*, quod indebitè voci Petræ adjiceretur, cùm intelligendum esset de *Petro*, nomine *proprio*, nomina enim *propria virorum* sunt generis masculini, quod & pueris notum est in Scholis.

§. 100. Hinc istæ lacrumæ Petri de Bollo Parisiensis Theologi, in authentic. *probat. Sancrosanct. Miss. Sac.* Scimus, *quòd Interpres Matthæi Syri, Græcus & Latinus, non sit hoc loco optimè de hac nostræ fidei parte promeritus. Si enim dixisset*; Et Tu *es Petra*, & super *hanc petram*, res fuisset multò clarior, nunc verò, cùm priori loco πέτρον *Petrum*, posterioti *petram* posuerit, videntur propter mutatam vocem res etiam permutatæ. &c.

§. 101. Bellarminus in gratiam causæ Latinum interpretem excusare intendit, quod Græcum Codicem sit secutus. *Lib. 1. cap. 10. de Roman. Pontific. fol. 207.* Sed non opus est excusatione, ubi actio justa. Ratio facti, cur putat Bellarminus, Græcum vertere noluisse, σὺ εἶ πέτρος, Tu es *Petra*, qnòd cum apud Græcos tam πέτρος, quàm πέτρα significet *lapidem*, visum fuerit Interpreti commodius, *homini* nomen *masculinum*, *quàm fœmininum tribuere*, non procedit; quia est contrà fidem boni Interpretis, qui tenetur autographi insistere vestigiis, & non indulgere suis cogitationibus. Deinde esse differentiam inter πέτρος & πέτραν superius probatum dedimus atque adeò, ut non liceat unum pro altero ponere. Quod postremò addit Jesuita, implicat cum priori; Vnum enim & *idem significare*, quòd suprâ tam *de Petro*, *quàm* de *Petrâ* affirmâsset Bellarminus; Et dici ambiguè, quod de *Petro* posteâ affirmat, manifesta est contradictio. Sed tandem ad Patres.

§. 102. Justô insolentius exsultant Adversarii, suam esse in hujus loci expositi one totam Antiquitatem. Bellarminus ad istam provocat his miris modis; Accedat Consensus Ecclesiæ totius & Græcorum & Latinorum Patrum. *Lib. 1. de Roman. Pontific. cap. 10. fol. 207.*

Jansenius; Communiter, *inquit*, etiam ab Antiquissimis & omnibus Catholicis per *petram* hanc *Petrus ipse* intelligitur. Gregorius de Valentia scribit: Ita locum illum *universi Patres* interpretati sunt, neque prorsus dubitaverunt, quin Petrus ibi Petra dictus à CHRISTO sit: Et si unus quidem excipiendus sit Augustinus. Bozius, *l. 18. de Signis Eccl. cap. 1.* neminem dissentire ait, unum tantùm Augustinum dubitâsse. Sic enim solent Magnifici Sophistæ magnificè mentiri, replicat Chamier, *Panstrat. Cathol lib. 11. cap. 3. Tom. 2 fol. 194. col.* Et quanto jure, sequens nostra positio reddet manifestum inductione Antiquitatis, Patrum, cæterorum.

§. 103. Bellarmino & suis sequacibus fastuosis, quibus nunc litem intendimus, respondemus *in genere*, quod isti Patres, qui Simonem Petrum appellant petram, illum non considerent simpliciter, sed (1) *ut Apostolum*, qui per prædicationem verbi *fundavit* & collegit Ecclesiam, quod ipsi pariter & reliquis Apostolis competebat. Hinc Ambros. *Serm. 47.* scribit, *Petrus.* dicitur eò, quòd *primus* Nationibus fidei *fundamenta* posuerit. Hoc sensu Petra & fundamentum Ecclesiæ dicitur, qui Ministeriò verbi & Sacramentorum Eam plantat & sustinet, ejusque ædificationi est occupatus. Et hæc significatio adeò à Monarchiâ est remota, ut eam prorsus destruat. (2.) Ut *Credentem* & CHRISTUM confitentem, ut respectus semper sit ipsius fidei & confessionis. Leg. Chrysom. *Homil. de Cruc. Domin. Homil. 55. in Matth.* Cyrill. *Dialog. 4 de Trinit.* Isidor. Perlusiot. *lib. 1. epist. 235.* Hac ratione id non ad solum Petrum, sed etiam ad reliquos Apostolos, quin imò ad omnes fideles & credentes pertinet, petra enim est, quisquis CHRISTI discipulus est, & in eum credit. Origene interpretante *Homil. 5 in Exod & Tract. 1. in Matth.* Conf. Erasm. Roterodam. *Paraphras. in h. l. Matth fol. 114.*

§. 104. Si jam *in specie* omnes, quotquot Adversarii citant ex Antiquitate Patres, eorumque dicta lustremus, vix remanabunt, qui affirmant, *Petrum* esse eâ ratione Petram, ut habeat Monarchicum Regimen, absolutamq; potestatem in Ecclesiam, quod Pontificii sub nomine *Petræ* & fundamenti hîc intendunt, ut notum est. Tentemus unum atque alterum exemplum juxta seriem Bellarmini.

§. 105. Initiò provocat ad totum Chalcedonense Concilium, 630. Patrum, quod *act. 3.* Petrum appellat petram Ecclesiæ Romanæ. Resp.

In

in illo Concilio tantùm Legati Romani Episcopi Paschasius & Lucentius ita loquuntur, qui nomine Leonis Pontificis aderant, per quos ipse Pontifex ageret, affirmante vel ipse Severino Binio *in notis super Concil. Chalced. Tom. 2. Concilior. General. fol. 410. C.* Legati verò illi non sunt totum Concilium tot Episcoporum. Neque attendendum Legatorum illorum testimonium; quia agebant in causâ & personâ Pontificis, adeoque propriâ, nemo verò in causâ propriâ idoneus testis esse potest. Cœterorum Episcoporum sanior sensus erat de Petro, concedentium illum esse Petram, sed ita, ut affirmatur de Apostolis omnibus, quôd sint Ecclesiæ fundamenta, ratione doctrinæ & verbi prædicationis, non verò jurisdictionis & dominii.

§. 106. Pergit Bellarminus; In Ecclesia canuntur hodiè omnium ore, & cantati sunt à 1200. annis illi versus D. Ambrosii in Hymno laudum diei Dominic. *Hoc ipsopetra Ecclesiæ canente culpam diluit.* Resp. (1) Non quæritur, quid factum sit, sed an rectè factum sit? (3) Vulgus & multitudo errantium non parit antiquo errori: patrocinium. Neque (3) à multitudine & vulgo sunt in Religionis negotio sumenda argumenta: Sed à manifesto S. Scriptur. testimoniô. (4) *Diluere culpam* propriè illius est, qui credentes, sanguine suô ablutos, Patri reconciliavit. Hoc verò fecit Petra CHRSTVS, salutis Largitor, Mundi Salvator; non Petrus Apostolus, qui tantùm salutis præco.

§. 107. Tertiò; Testatur D. Augustinus *lib. 1. retract. cap. 21.* Jam jam suo tempore cœptum cani ex versibus Ambrosii, Petrum esse petram, super quam Dominus Ecclesiam ædificavit. Resp. (1) Distinguendum inter nudam *relationem*, & inter *approbationem* facti. Illam concedimus: Hanc negamus. (2) Petrum petram dici posse, ut non negat Augustinus, nempè eô sensu, quo antèà dictum; Ita rectiùs locum illum Matthæi ex nostrâ sententiâ exponi debere, testatur his verbis, à Bellarmino vafrè suppressis; *Scio me postea* (augusta sunt verba Augustini) *sæpissimè exposuisse, quod à Domino dictum est*; Tu es Petrus &c. ut super *Hunc* intelligeretur, *quem confessus est Petrus.* &c

§. 108. Ex *Patribus Græcis* primum locum concedit Origeni *Homil. 5. in Exod.* de Petrâ scribenti, Bellarminus. (1) Miramur, quòd non dubitaverit Jesuita, pro Papâ Sanctissimo, Ejusque causâ, ita testimonium producere, quem ipse pessimè denigravit, & multorum errorum reum pronunciavit, adversans illis, qui Origenem vel defender,

vel excusare voluerunt. Sic enim Bellarminus de Origine; Quamvis doctissimus fuerit, deceptus tamen ex Platonis Philosophia, in multos errores incidit. Epiphan. *in lib. de hæresibus*, ponit Originem in numero aliorum hæreticorum &c. In quinta Synodo generali, *Collat. 8. can.* 11. dicitur anathema Origini, & scriptis Ejus, sicut Ario, Eunomio, Macedonio, Nestorio, & Eutycheti. Et *in lib.* qui inscribitur *Pratum spirituale. cap. 25.* in quadam revelatione visus est Origines cum Ario, aliisque hæreticis in gehennæ ignibus torqueri. Citatur autem Pratum Spirituale *in 7. Synodo generali*, ne quis eum librum spernendum censeat. Hæc præmitenda existimavi propter eos, qui Originem excusare conantur. *Lib. de Scriptorib. Ecclesiastic. pag.* 81. Deliberandum heic nobis esse putamus, an Bellarmino debeamus majorem fidem, vel Origeni assensum? Neque (2) videmus, verba Origenis citata causam Pontificiam quicquam juvare posse, cùm sint increpatoria, non verò approbatoria. (3) Novimus ex anteà dictis, quæ mens Origenis de *petrâ*, qua nituntur omnes credentes.

§. 109. Post Originem citat Jesuita Cardinalis Athanasium hac formali; Anathasius in Epist. ad Felicem, quam scripsit nomine suo & Synodi Alexandrinæ; *Tu es*, inquit, *Petrus*, & super fundamentum tuum Ecclesiæ columnæ, id est, Episcopi, sunt confirmatæ. Resp. Epistola est Ispuria, quam furcillat ipsemet Baronius, *Tom. 3. ad ann. Christ. 357. §. 66.* ubi ostendit, eum fuisse Alexandriæ statum, ab eo tempore, quo exulante Liberiô, Felix sedere cœpit, ut nullus planè locus, vel tempus cogendi Synodi potuerit esse, latitante in eremo Athanasio, aliisque Episcopis pariter exturbatis. Idem judicium Binii, *Tom. 1. Concil pag. 492. in notis.*

§. 310. Accedunt Basilius, *lib. 2. in Eunom.* Nazianzenus *in Oration. de moderation. habend. in Disp.* Epiphanus *in Ancorato.* Chrysostomus *Hom. 55. in Matth.* Cyrillus. *lib. 2 cap. 2. in Iohan.* Ex Latinis Tertullianus, Cyprianus, Hilarius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Maximus. Et hi sunt, qui totam absolvant nobis Antiquitatem. Omittit verò Bellarminus Ignatium, Dionysium Areopagitam, Clementem Rom. Hermetem, Polycarpum, Justinum, Theophilum, Irenæum, Clementem Alexandrinum, Lactantium, Gregor. Nyssenum, & multos alios. Neque reliqui citati quicquam habent, quod Monarchicum sapiat Regimen; sed Petrum Apostolum vel *ob Ministerium*

vel

vel *ob fidem & confessionem* Petram & fundamentum appellant. Quorum singulorum examen instituit, Dan. Tilenus *Notis & Animadversion. contr. Bellarmin. lib. 1. cap. 10. de Rom. Pontific. pag. 76. seq.* quò curiosum remittimus.

§. III. Vnicum, antequàm hîc abeamus, lubet addere. Sibrandus, *contrà quem Adamus Contzen disputat*, impium putat, *Ecclesiam* ædificari *super Petrum Apostolum*, eâ ratione motus; quia ædificare eam super Christum, est Christo per fidem inseri: At impium est dicere, Eam Petro per fidem inseri. Ergò impium est dicere, Ecclesiam ædificari super Petrum. Quem nodum Conzenius non solvit, quando ita excipit; Ecclesia Christo non tantùm per fidem insita est, sed *ab Eo regitur* quoque & sustentatur. Admittitur enim & hoc, & eò fortiùs concludi potest contrà Contzenium Iesuitam; Si Christus est is, cui Ecclesia per fidem est insita, & qui Ecclesiam regit & sustentat, impium est dicere, eam Petro ratione superædificationis per fidem inseri, & à Petro regi & sustentari. Petrus enim non est Christus: Neque Petro ea gloria attribui debet, quæ est Christi. Es. c. 42. Atqui verum est prius & concessum à Iesuitâ. *Quæstion. 2. in h loc. Matth. §. 4. pag. 317.* Ergò & posterius. Cum impietate igitur nisi velint Pontificii atque cum pudore hinc abire, tenentur concedere, *Petrum* non esse *Petram*, super quam Ecclesia ædificata est.

30.
29.
28.

Positio III.

Ecclesiæ PETRAM & FVNDAMENTVM omni jure salutatur CHRISTVS.

TEXTUS.

Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

Vetus Versio.

Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.

LUTHERUS.

Vnd ich sage dir auch / du bist Petrus, und auff diesen Felsen wil ich bawen meine Gemeine/ und die Pforten der Hölle sollen sie nicht überwältigen.

EVOLUTIO.

§. 112.

DOMINVM appellari in Sacr. Literis aliquoties *PETRAM*, manifestum est ex locis. 2. *Samuel. c. 22. v. 2. Ps. 18. v. 3. Et 31. v. 4. Et 42. v. 10. Et 71. v. 3. Esa. c. 8. v. 14. Rom. 9 v. 33. 1. Cor. c. 10. v. 4.* Vbi hoc notandum, quando CHRISTUS in S. Scripturâ *Petra* dicitur, id fieri duabus potissimùm rationibus: *Altera* est *absoluta*, *altera* verò *respectum* involvit ad *Ecclesiam*: Vtraque nititur proprietatibus inhærentibus. *Absolutè* petra dicitur quâ DEVS, quod LXX. reddunt, ὄρος *montem*, etiam πέτραν *rupem*. Quod quidem fieri credendum est, ut Theologi monent, ratione *durationis & immutabilitatis*, ut respectus habeatur ad *duritiem lapidis*. Ita *durationem* notare, & accedere proximè ad significationem *Nominis Tetragrammati*, docent. Nimirum, ut propter *veram essentiam* dicitur ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, hoc est, *Is qui est, & qui erat*; Ita propter *perpetuam subsistentiam* appellatur quod est *Petra*, res durare idonea, & κατ' ἀντονομασίαν DEUM denotat, ideoque sæpè non *petra*, sed DEVS vertitur, *Deut. c. 32. v. 31. 2. Sam. c. 22. v. 23 Psal. 31. v. 3. Et 73. v. 26. &c. Relatè* verò dicitur (1) Ratione *creationis & causalitatis*, quod etiam exponit *Maimon. in More Nebuch l. 1. cap. 16.* DEUM dicens *petram* quia Ipse est principium & causa, per quam facta sunt omnia. Ioh. cap. 1. v. 3. (2) Ratione *redemptionis & sustentationis Ecclesiæ*, quam ipse redemit, cui *dat esse & durare*: τὸ εἶναι, καὶ μένειν ἀσαλεύτως, h. e. essentiam & durationem stabilem. *Esa. cap. 28. v. 118. v. 22.* Qui respectus h. l. obtinet potissimùm: Dicitur enim DOMINUS hic *Petra* in ordine ad Ecclesiam, quod nomen CHRISTO respectu Ecclesiæ convenit, in quantum Ea CHRISTO ceu *firmissimæ* rupi tota innititur, & ab eo cùm robur & firmitatem, tùm conservationem & durationem perpetuam obtinet, *ut portæ inferorum adversus eam prævalere non possint*

§. 113.

§. 113. propterea & Patres & eorum sequaces Christum unicum Ecclesiæ personale fundamentum & petram, qui in Textu nostro de se ipso loquitur, agnoscunt. Tertullianus adversus *Marcion lib. 4. c. 13.* Imponit & Petro nomen &c. Hilarius *lib. 2. de Trinit.* Vnum igitur hoc est *immobile fundamentum.* &c. Georg. Nyssenus. *c. postr. Testimonior. contrà Iudeos.* Theodoretus *in Psal.* 47. Aedificavit numque Ecclesiam &c. Idem *in 1. ad Corinth. c. 3.* Christus est fundamentum. &c. Ambrosius. *Serm. 48* Petrus autem erat Christus &c. Basil. Magnus, *lib. de Spiritu S. cap. 8. Tom. 2 fol. 306. c.* Petra dicitur Christus, eò, quòd validum sit & inconcussum, & quavis arce tutius propugnaculum ipsi fidentibus, Adde his Anselmum *in loc. Matth.* Et super hanc Petrã. Venerab Bedã, *Tom. 5. fol 70.* Haym. *Homil in d. Petr. & Paul. p. 440.* Lyran. *Et super hanc Petram,* quam confessus es, id est, Christum. Autor *Glosſ. interlinear:* Petrã, i, e. Christum, in quem credis. &c.

§. 114. Hæc interpretatio congruit optimè consuetudini Christi, qui frequenter suam rationem gestu juvans SE IPSVM digitò monstravit, occasione arreptâ è re natâ, ut liquet ex Iohan. cap. 2. vers. 19. λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, meum videlicet corpus. c. 4. v. 13. Qui biberit ex aqua *hac.* &c. monstrabat sc. seipsum. Conf. Matth. c. 26. v. 26, Observatâ hac Christi consuetudine facilè est eruere sensum Loci præsentis, quod sc. ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, δεικτικῶς intelligi debeat & retrò ad ipsum Christum referri. Sic & probè intellexit Augustinus, uti legere est Serm. *13. de verb. DOMINI secundùm Matth.* Quia enim *CHRISTVS Petra* &c. usq; Et non Petra super Petrum. Item *in Iohan. Tract. 124.* Ecclesia non cadit, quoniam fundata est super Petram, Christum &c. It. *lib 2. de Trin. c. 17. Et cap. 16 de fid. operib.*

§. 115. Commendat D. Lutherus præprimis hac in re B. Augustini solidissimam interpretationem, quam sartam tectam retineamus; Posthabitis etiam, *inquit,* vetustis Doctoribus, quos Papa & sui pro se hoc loco allegant, sequamur unam & simplicem hujus loci sententiam Sancti Augustini, quæ & analoga est fidei, & Grammaticam quoque testem habet. Nam necesse est, unius Loci tantùm unam esse propriam, certam & veram sententiam. Cæteræ sunt opiniones dubiæ & incertæ, quæ fugiendæ sunt in Sac. Literis. Est autem Augustini hæc sententia, quod Christus distinctè loquatur: *Primò* ad ipsum

Petrum

30.
29.
28.

Petrum dum dicit; *Tues Petrus.* Quod sic intelligi debet secundùm illam suavem CHRISTI Παιγνείαν inter suos: Wollan/ du bist doch ja recht Petros, dann du triffest den Petram, den Felsen und rechten Grund/ da es auff stehet und stehen muß, *Secundò* adseipsum dicens; *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* SUPER HANC, *id est*, super *Me*, non super te; quia non dicit; Tu es Petrus, & super *Te Petrum*: sed super *hanc* (id est *Me*) *Petram* ædificabo Ecclesiam meam. Sic S. Augustinus; *Non*, inquit, *Me* super te; sed *te* super *Me* ædificabo. Quia necesse est ipsum Petrum super petram CHRISTUM ædificari. Hæc sententia S. Augustini satis perspicua & propria est, quia ædificare non potest intelligi super Petrum, cùm non dicas; Super te; sed suprà hanc Petram. &c. *Tom. 5. Latin. VViteber. fol. 62.*

§. 116. Sudes illa Augustini dexteritas est in oculis Pontificiorum, hinc contrà illum, quem unum adoriuntur, neglectis, aut certè dissimulatis aliis, excipiunt Agricola, Costerus, Stapletonus, Bellarminus; Lapsum eum esse, *dicentes*, ex ignorantiâ Linguæ Hebraicæ & Syriacæ, ut crederet, *Cepham* non significare Petrum, sed aliquid â Petrâ derivatum. Resp. (1) Per malitiam Pontificii heic Augustinum ignorantiæ accusare præsumuntur, quia ille ab illorum opinione disentit. Posito verò (2) Augustinum Linguam Syriacam heic non attigisse. Id tamen imperitiam Ei non imposuit: Habebat enim CHRISTI sententiam αὐθεντικῶς expressam, verbis (non Hebraicis, aut Syris, sed) *Græcis*, quorum ignarum fuisse, quis dicet non impudens? Itaq; cùm Matthæum Græcè legeret, non erat necesse ulteriùs laborare. Et sanè à nomine *Cepha* ille nunquam argumentatur, sed à *Petro* & *Petrâ*, quæ Græca sunt. Deinde (3) Res erat non simpliter Grammatica, sed Theologica: Notum autem est, Augustinum Theologiæ fuisse peritissimum. Sicut igitur in reliquis Religionis capitibus poterat suam sententiam dicere, etiamsi Hebraici vel Syriaci contextûs pleraq; non animadverteret, quæ sunt in verbis posita; Ita neque eò hîc rejiciendus erit, si quid Syris Cephas esset, non exactè attendisset. Firmamentum explicationis suæ facit effatum Apostolicum; CHRISTVM esse unicum & immotum Ecclesiæ fundamentum, 1. *Cor. c. 3. v. 11.* quo firmissimè & nos nitentes, gloriam dicimus SVMMO MONARCHAE, AETERNO DEO!

FINIS.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0076
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn74696207X/phys_0080
DFG

nem Petram & fundamentum appellant. Quo-
ben instituit, Dan. Tilenus *Notis & Animadver-*
b. 1. cap. 10. de Rom. Pontific. pag. 76. seq. quô curio-

equàm hîc abeamus, lubet addere. Sibrandus
ntzen disputat, impium putat, *Ecclesiam* ædifica-
lum, eâ ratione motus; quia ædificare eam su-
RISTO per fidem inseri: At impium est dicere,
inseri. Ergò impium est dicere, Ecclesiam ædi-
Quem nodum Conzenius non solvit, quando
CHRISTO non tantùm per fidem insita est, sed *ab*
ustentatur. Admittitur enim & hoc, & eò for-
contrà Contzenium Iesuitam; Si CHRISTUS est
em est insita, & qui Ecclesiam regit & sustentat,
n Petro ratione superædificationis per fidem in-
ustentari. Petrus enim non est CHRISTUS: Ne-
tribui debet, quæ est CHRISTI. Es. c. 42. Atqui
cessum à Iesuitâ. *Quæstion. 2. in h loc. Matth. §. 4.*
ius. Cum impietate igitur nisi velint Pontifi-
hinc abire, tenentur concedere, *Petrum* non
m Ecclesia ædificata est.

POSITIO III.

AM & FVNDAMENTVM omni
salutatur CHRISTUS.

TEXTUS.

ῃ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν,
αὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

VETUS VERSIO.

nc Petram ædificabo Ecclesiam
e inferi non prævalebunt adversus